Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...тэмнай 1921 оной ...иин 21-һээ гарана. | № 157 (18480). | 1990 оной июлиин 8, воскресени | Сэн 3 мүн.

...ветскэ Союзай Коммунис партиин XXVIII съезд тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

...0 оной июлиин 6-да Москвада, Кремлиин ...днүүдэй ордондо, Советскэ Союзай Коммунис ...иин XXVIII съезд хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлһэн ...а.

...узиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, ...иин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ...үлэгшэ Г. Г. Гумбаридзиин түрүүлэлгэ доро ...нэй пленарна заседани үнгэрөө.

...езд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар ...элэлгэ үргэлжэлөө. Заседанида хабаадагшадай ...үгэ хэлэбэ гэбэл: Молдавиин Компартиин ЦК-...нэгэдэхи секретарь П. К. Лучинский, Смолен-...областьһоо уран зохёолшо Е. В. Максимов, До-...э областиин үйлэдбэриин «Азовмаш» нэгэдэлэй ...тро-гагнууршан Б. А. Гайворонский, Латвиин ...партиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. П. Ру-... Хакасай автономито областиин Абаканай гү-... багшанарай институдай кафедрые даагша ... Кабелькова, Хальмагай АССР-һээ уран зо-...шо, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ...үн Д. Н. Кугультинов, Киргизэй Компартиин ...ай нэгэдэхи секретарь, Киргизэй ССР-эй Вер-... Соведэй Түрүүлэгшэ А. М. Масалиев, Алтайн ...арай «Боровой» совхозой арендын гуримаар ...дэг тугалшан Л. Д. Заковряшина, Таджикис-...й Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секре-... Таджигай ССР-эй Верховно Соведэй түрүүлэгшэ К. Махкамов, РСФСР-эй Театральна ажал ябуулагшадай холбооной правлениин түрүүлэгшэ, Москва хотын гүрэнэй Евг. Вахтанговай нэрэмжэтэ академическэ театрай уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ М. А. Ульянов, Армениин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. М. Мовсисян, РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Н. Ельцин, Туркменистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, Туркмениин ССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ С. А. Ниязов, Кемеровскэ областиин Агуухэ Октябриин 50 жэлэй нэрэмжэтэ Баруун-Сибириин металлургическа комбинадай генеральна директор Б. А. Кустов, ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. М. Зюкин, КПСС-эй Эрхүүгэй обкомой нэгэдэхи секретарь, арадай депутадуудай областной Соведэй түрүүлэгшэ В. И. Потапов, КПСС-тэхи марксистска платформо баримталагшадай зүгһөө Москва хотын Ломоносовой нэрэмжэтэ МГУ-гай экономическа факультедэй доцент А. В. Бузгалин.

Үдэшын заседани дээрэ Молдавиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. К. Лучинский түрүүлэгшээр һууба.

КПСС-тэхи демократическа платформо баримталагшадай зүгһөө Москвагай партийна дээдэ һургуулиин ректор В. Н. Шостаковский, Россин коммунистнуудай үүсхэл гаргалгын съездһээ Швернигэй нэрэмжэтэ профсоюзна хүдэлөөнэй дээдэ һургуулиин кафедрые даагша А. А. Сергеев үгэ хэлэлгэдэ хабаадалсаһан байгаа.

КПСС-эй XXVIII съездын нэрээр ерэһэн бэшэгүүд болон хандалганууд тухай мэдээсэлнүүдые съездын Секретарнадай хүтэлбэрилэгшэ А. Н. Ильин хэбэ.

Олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй съездын хүдэлмэрине хангалтагүйгөөр, харин зарим ушарнуудта зорюута ондоогоор харуулһан тухай шүүмжэлхы ажаглалтануд тушаа хэблэлтэй холбоо тогтоодог бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ Л. П. Кравченко тайлбари үгэжэ, тодорхой дурадхалнуудые оруулһан байна.

Удаань үгэ хэлэлгэ үргэлжэлүүлэгдээ. Съезд дээрэ үгэ хэлээ гэбэл: ВЦСПС-эй Түрүүлэгшэ Г. И. Янаев, уран зохёолшо (Киргизэй ССР), «Иностранная литература» журналай ахамад редактор Ч. Айтматов, Эстониин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э.-А. А. Силлари, РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. К. Полозков, Эрхүүгэй областиин проектно-барилгын «Братскгорстрой» нэгэдэлэй энергомеханизациин управлениин электромонтер Г. А. Першин, Семипалатинск хотын цементын заводой бригадир В. С. Белоусов, Калининска областиин үйлэдбэриин «Химволокно» нэгэдэлэй хинагша Л. П. Родионова.

Июлиин 7-до съезд хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлээ.

...АРТИИН АЖАЛ ЯБУУЛГА ТУХАЙ ҮГЭ БУЛЯАЛДААН

КПСС-эй XXVIII съездын секцинүүдтэ

...н 5-да КПСС-эй съез-...легадууд секцинүүдтэ ...байгаа. Үгэ буляал-...өөрэлдөөнэй үедэ хэ-...заабаринууд ба ду-...уд пленарна заседани ...ража үзэгдэхэ юм.

...е шэнэдхэхэ ёһотой ...здын хүдэлмэриин тү-... үдэрнүүд харуулаа. ...гдэһэн партиин ямар ...хай съездэ КПСС-эй ...эһэн тоосоондо тодор-... хэлэгдэнхэй. Гэбэшье ... шэнжэлэгдэхэ ёһо-... тоото бусадшье асуу-... ондо ондоо һанам-... бии. Эдэ бүгэдэ тон ...дхэбэринүүдые баталан ...туһалха байна.

...эй эгээл олоороо сугл... «Партиие шэнэдхэлгэ» ...кцидэ хабаадаһан де-... урдахи зорилгонуу-...абтар ехэ орёо бай-...ойлгожо байһанаа мэ-... Тус секциин хүдэлмэ-...баадаха хүсэлтэй бай-...айгза 1200 гаран хүн ...иһэн байгаа.

... делегадууд үгэ хэлэхэ ... байжа, Б. К. Пуго, ... Манаенков гэгшэдэй ...уудые шагнангүй, тэ-... миил асуудалнуудые ... дурадхалнууд заседа-...гиндэ ороһон байгаа. ... зүб шиидхэбэри аб-...

... партиинхидал адли ду-...дануд Комитедтэшье ... олон жэлнүүдтэ ажа-...налта бэелүүлдэг, эл-...инүүдэй хэхэ хүдэлмэ-...дэг байгаа гэжэ КПСС-...гай дэргэдэхи Партий-...лтын Комитедые жэл ...голгойлжо байһан Б. К. ...оососнойнгоо эхиндэ ...эбэ. Парти доторхи хэ-...дал, тэрэнэй гэшүүдэй ...эбэр ябадалай гол асуу-... хоёрдохи ээлжээндэ ... байгаа.

...эһээ Партийна Хинал-...митедтэ шэнэ шэнжэ ...олгохо зорилго шэнэ ...гшын урда табигдаа һэн. ...рүүн Комитедэй аппарат ...эрээ хубилгагдаа. Ми-...ствэнүүдые, албан зур-...ые, ажахын элдэб ал-...ие хинадаг подразделе-... болюулагдаа һэн. Тии-...арти доторой асуудал-... ехэ анхарал хандуулха ...оломжо бии болоо. Ком-...нүүдай, илангаяа хүтэл-...гшэдэй албан тушаалаа ...лхэ, партийна журам ... ушарнуудтай, шүүмжэ-...бшаха ба албан хойрог ... ябадалтай тус Комитет ...шууд тэмсэл ябуулдаг. ...угогой һанамжын ёһоор, ...тын зүгһөө шанга, по-...скэ талаараа дулдыдан-...э хиналтын үгы байһа-... түүхын тодорхой шата-...тиин хэһэн алдуу эндүү-... шалтагаануудай нэгэ-... болоо. Партиин хинал-...граан үнэн дээрээ захи-...нхилолгын гуримай үгэ ...гай зургаан байгаа. Энэ ... шанга, дулдыданги бэ-...йха зэргэтэй гэжэ үгэ ...э онсолон зааба.

...гай партийна органууд ... эгээл ехэ нүлөөтэй ...байха ёһотой гэжэ Ю. А. ...нков тоолоно. Партийна ...рганизацинуудые гол шухалада тоолодог болохо хэрэгтэй гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Юумые уридшалан ойлгожо, ажаллажа һураагүй байһамнай ЦК-гай секретариадай ажал ябуулгын эгээл һула талань болоно ёһотой.

Зарим коммунистнууд өөрынгөө партиие шүүмжэлдэг болонхой. Гэбэшье имагтал энэ парти ороноо хүшэр хүндэ байдалһаа гаргаха аргатай. Тиимэһээ ондо ондоо платформонуудые баримталдаг байһанһаа дулдыдангүй, партида туһалха ёһотойбди гэжэ КПСС-эй ЦК-гай секретарь хэлээ. Үзэл сурталай талаар манай хохидол гэхэдэ, түүхын шэнэ шатанuудта парти арад зониие гэгээрүүлгэдэ ба хүмүүжүүлгэдэ анхаралаа хандуулаагүй.

Тус секцидэ шанга үгэ буляалдаан болоо һэн. Үгэ хэлэгшэд ехэ эдэбхитэй байгаа. Партиин Уставые яажа нарижуулхаб, ерээдүйн Программа ямар байхаб, партиин түбэй органуудай ба партийна эхин организацинуудай шэнэ үүргэ юун болоноб гэһэн гол асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэв. КПСС-эй нэрые хубилгаха хэрэгтэй бэшэ аал гэхэ мэтын хүлеэгдээгүй асуудалнуудшье табигдаа. Партиие шэнэдхэхэ шухала тушаа һэжэг түрэхэ ябадал делегадуудай дунда үгы гэжэ хөөрэлдөөн харуулаа. Программна гол ёһонууд болон эмхидхэлэй үндэһэ һуури тушаа ондо ондоо һанамжанууд хэлэгдэв.

Хубилган шэнэдхэлгын хэрэгые эсэстэнь хүргэхэ аргатай бүхы түрүү хүсэнүүдые имагтал шэнэдхэгдэһэн парти нэгэдүүлжэ шадаха. Съездын делегадуудай хэлэһэн үгэнүүд соо энэ бодол нэгэнтэ бэшэ ээдэлээ. Үзэл сурталай талаар партиин тээлмэрдэхэ ябадал, хуушанай үзэл баримталдаг байлга, партийна хүтэлбэрилэгшэдэй политическэ ба үзэл сурталай шэнэдхэлгэ үүсхэжэ, ороной ниитын-политическэ бүхы түрүү хүсэнүүдтэй үгэеэ ойлголсожо, харилсаа холбоо бэелүүлжэ шададаггүй байһаниинь партиие шэнэдхэхэ замда гол хаалта болоно гэжэ тэдэнэр тоолоно. «КПСС-эй үзэл сурталай хүдэлмэри» гэһэн секцидэ болоһон хөөрэлдөөндэ олониитын дунда коммунистнуудай ябуулдаг энэ шухала хүдэлмэриие нарижуулха талаар тодорхой дурадхалнууд хэгдэһэн байна. Арадай эрдэм һуралсалай ба соёлой хэмжээнэй саг үргэлжэ доошолжо байһанай эсэстэ олониитын сэдьхэл бодолой улам ехээр доройтожо байһые хүсэд сэгнэхэгүй ябадал партиин үзэл сурталай хүдэлмэридэ ехэ хохидол хээ гэжэ үгэ хэлэһэн зарим хүнүүд һанамжална. Хубилган шэнэдхэлгын политическэ ба экономическа асуудалнуудай гол шухалада тоологдохо байһан тухай хэншье буляалданагүй, гэбэшье хүнэй ухаан бодолые бадаргажа, үнэн сэхэ, һайнаар урмашуулагдадаг ажалай удхаа шанарые үргөөгүй һаа, общеставые сүм шэнэдхэжэ болохогүй гэжэ тэдэнэр хэлэнэ.

Секци дээрэ И. Т. Фролов тоосоһон байгаа. Обществын ажабайдалда партиин нүлөөе ба үүргые дээшэлүүлхэ замууд тухай хэлэхэ зуураа, энэмнай экономическа ажабайдалһаа эхилээд, оюун ухаанай ажабайдал хүрэтэр бүхы талануудта эдэбхитэй хүдэлмэридэ олониитые элсүүлхэ суртал бодолой - политическэ хүсэн, шэнэ, һонирхолтой, ажалша парти байха ёһотой гэжэ тэрэ хэлээ. «Правда» газетын ажал ябуулгын холын зорилгонуудые дайрахадаа, партийна зарим газетэнүүдые, залуушуулай хэблэлнүүдые, журналнуудые, заатагүй телевидени оруулха «Правдын» бэеэ даанхай, өөһэдынгөө мүнгөөр өөһэдыгөө хангадаг, ажахын тоосооной ехэ нэгэдэл байгуулха шухала болоо гэжэ газетын ахамад редактор тэмдэглэбэ.

Съездын пленарна заседани дээрэ үгэ хэлэхыень секциин адли эрхэтэй түрүүлэгшэнэртэ хөөрэлдөөндэ хабаадагшад даалгаһан байгаа.

Обществын ерээдүйн, хубилган шэнэдхэлгын хуби заяанай ехээр дулдыдаха асуудалнууд «КПСС-эй социально-экономическа политикын» секцидэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Секциин хүдэлмэриин үедэ партийна дээдэ хүтэлбэриин гэшүүдэй хүдэлмэри тухай тоосоонууд шагнажа үргэлжэлүүлэгдээ. А. П. Бирюкова түрүүлэн үгэ үгтэһэн байгаа. Экономическа политика бэелүүлхэдээ, социальна һалбариие гол шухалада тоолохо хараа шугамые партиин ба гүрэнэй политическэ хүтэлбэрилэгшэд наринаар баримталха гэжэ тэрэ хэлээ. Шиидхэгдээгүй асуудалнууд ба бэрхэшээлнүүдэй бии байгаашье һаань, табан жэлэй туршада гол зорилго түйлагдаа — ороной арадай ажахые социальна шэглэлтэй болгохо, манай арадай һуудал байдалые һайжаруулха шэглэлээр ябуулха хэрэгэй үндэһэ һуури табигдаһан байна.

Хубилган шэнэдхэлгын уг зорилгонууд ба гол уг удхын үнэн зүб байһанда этигэдэг тухайгаа премьерэй орлогшо элирхэйлээ. Демократи, олондо мэдээсэлгэ, экономическа ба политическэ реформонууд, СССР-эй шэнэлэгдэжэ байлга манай үнэтэй сэнтэй ба эрьен тэхэришэгүй түйлалтанууд болоно гэжэ тэрэ хэлээ.

Бүхы түрүү хүсэнүүдые КПСС-тэ нэгэдүүлхэ, зохёохы, эдэбхитэй залуу хүсэнүүдые тэрэнэй зэргэнүүдтэ оруулха шухала гэжэ гүнзэгыгөөр этигэнэб гээд О. Д. Бакланов мэдүүлээ.

Шэнэ политическэ бодомжын үедэ ороноо хамгаалха талаар бүхы хэрэгүүдтэ ондоогоор хандаха эрилтэ табигдаа гэжэ тэрэ үгөө үргэлжэлүүлбэ. Нэгэ талаһаа, совет эб найрамдалта үүсхэлнүүд зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорооho бодото алхамуудта хүргэһэн байгаа. Нүгөө талаһаа, дайнай аюул үшөөл усадхагдаагүй. Арадай ажахын шухала зорилгонуудые шиидхэхын тула оборонно комплексые хэрэглэхэ зорилгонууд түрүүшын ээлжээндэ табигдаа һэн. Эрдэм-техникын талаар мүнөөнэй арга боломжонуудтай зохилдуулагдан, совет общество дотор демократиин үргэдхэгхэмжээнүүдые абахыень түйлаарми ондоо болгогдохо ёһотой.

Буу зэбсэг хуряаха талаар манай партнернуудай зохихо хэмжээнүүдые абахыень түйлаха шухала гэжэ хэлэхэ зуураа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин бодолтой хараа шугамынь энэ талаар адли тэгшэ байдал эбдэгдэхэгүй гэһэн этигэл түрүүлнэ гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

Социально - экономическа бэрхэшээлнүүдэй шалтагаанууд, хүшэр хүндэ байдалһаа гараха замууд тухай хоёр хүтэлбэрилэгшэдэй һанамжанууд съездын олохон делегадуудай хараа бодолтой заримдаа тааранагүй. Узбекистанай металлургическа заводой директор А. М. Анохин трибунада гаража үгэ хэлэхэдээ, үйлэдбэриин харилсаануудые эрид хубилгаха хэрэгтэй гэжэ тэмдэглээ.

Гуримшуулагдадаг дэлгүүртэ орохо талаар али нэгэнэйнь шэлэгдэхэ программануудай нэгэндэньшье мүнөөнэй хүшэр хүндэ байдалһаа гараха тодорхой замууд заагдаагүй гэжэ экономист П. Г. Бунич зааба. Дэлгүүрэй экономико бэелүүлдэг байбашье, олон оронууд баян бэшэ байдаг гэжэ манда хэлэдэг. Тэдэ захиралтаар бэелүүлэгдэдэг экономикотой нэгэшье баян орон үгы бшуу. Дэлгүүрэй харилсаануудта шэлжэн орохо талаар правительствын хараа бодомжые шүүмжэлээд, экономикые эрид хубилган шэнэдхэхэ өөрынгөө программые Арадай ажахын академиин проректор дурадхаһан байна.

Тайлбари хэхын тула үгэ абаад, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, правительствын толгойлогшын нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ Ю. Д. Маслюков эрдэмтын хэлэһэн зарим баримтануудые буруушааба. Эбтэйгээр хүдэлхэеь правительствада, экономическа эрдэм ухаанай түлөөлэгшэдтэ эрилтэ табиһан бэшэгүүд хэдэн делегадуудһаа президиумдэ гансата дамжуулагдаа. Үгэеэ ойлголсохогүй ябадал ажал хэрэгтэ ехэ хохидол үзүүлнэ гэжэ тэдэнэй автарнууд тоолоно. Правительствада этигэл найдал үзүүлхэгүй гэһэн уряанууд зал соо хэдэ дахин зэдэлһэн аад, олонхи делегадуудаар буруушаагдаһан байгаа.

Тодорхой бүхы дурадхалнууд, заабаринууд зохихо резолюци бэлдэхэ съездын комиссида үгтэхэ юм.

«КПСС-эй аграрна политика» гэһэн секциин заседанида съездын 850 шахуу делегат ерэһэн байна.

Шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ ехэ һонирхолтойгоор, гэбэшье заримдаа үлүүсэ шаг шуугяатайгаар үнгэрөө. Энэнь ойлгосотой ха юм. Юуб гэхэдэ, хэр аграрна политика мүнөөдэрэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые үнэн зүбөөр, гүйсэд дүүрэнээр элирхэйлнэб, энээнһээ совет бүлэ бүхэниие эдеэ хоолоор дүүрэн хангалга, арад зоной ажаһуудал дулдыдаха байна бшуу.

Юрэнхы оршон байдалынь тэмдэглэхэ болоо һаа, юрэл хооһон үгэнүүдые хэлэгшэд, харин тиимэ зонууд байгаа, шагнагшадай шэмээгүйгөөр «ойлголгодо» хүртэдэггүй байгаа. Энэ нюусагүй хөөрэлдөөндэ колхозууд болон совхозуудай коммунистнууд, фермернүүд ба арендаторнууд, болбосоруулдаг предприятинуудай ба хүдөө ажахын машина бүтээлгын түлөөлэгшэд, эрдэмтэд, партийна, совет, ажахын хүдэлмэрилэгшэд хүдөөдэхи партийна организацинуудай хүдэлмэридэ бага бэшэ анхарал хандуулһан, энэ һалбарида һүүлэй жэлдэ болоһон олон бүхы асуудалнуудые бодото дээрэнь зүбшэһэн байха юм. Хэлсэгдэһэн асуудалнуудай миин лэ хооһон үлөөгүйнь тон шухала. Тэдэмнай эдэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хабаатай түбэй министерствэнүүд болон албан зургаануудай энэ секцидэ уригдаһан түлөөлэгшэдтэ сэхэ хандажа хэлэгдэдэг байгаа.

Тодорхойлбол, хүдөөгэй мүнөөдэрэй байдал, тэрээндэ хандалга тон тодо һонороор Буряадай «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ Л. Д. Цыбикжапова элирхэйлһэн байна. ЦК-гай политическэ тоосоон доторoo аграрна асуудалые эрид хурсаар табиһыень шагнахада, баясамаар байгаа гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ. Энэмнай дэмы бэшэ. Хүдөө ажахын шиидхэгдэхээр болоһон, эгээл шухала хэрэглэмжэнүүдтэ, муу-һайншье һаа, ороноо тэжээжэ байһан хүдөөгэй хүнүүдтэ хандалгаяа үндэһөөрнь хубилгаха тухай правительствын олон һайн шиидхэбэринүүдые бидэ дуулаһан байхабди. Харин эдэ шиидхэбэринүүдэй һүүлээр правительственна хэмжээдэшье, республиканска ба нютагай зурганнуудай хэмжээдэшье горитой бодото хүдэлмэри ябуулагдадаггүй байгаа бшуу. Тиимэһээл энэ һалбаридахи байдал үнэн дээрээ хубилнагүй.

Заседаниин түгэсхэлдэ М. С. Горбачев, Н. И. Рыжков, Е. К. Лигачев үгэ хэлээ. Тэдэ делегадуудай асуудалнуудта харюу үгэһэн байна.

«Парти, Соведууд, ниитын-политическэ эмхинүүд ба хүдэлөөнүүд» гэһэн секциин хүдэлмэриие КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ А. И. Лукьянов нээһэн байна. Мүнөөдэрэй үгэ буляалдаанай үедэ Компартиин совет засагай зургаануудтай болон ниитын элдэб эмхинүүдтэй олон партиин байха ба Соведуудэй засаг бэхижүүлгын эрхэ байдалда хамта хүдэлхэ тон шухала, орёо асуудал тухай хөөрэлдөөн болобо.

Эдэ асуудалнууд заседаниин эхилхэдэ хэһэн партиин хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоонууд доторшье табигдаһан юм. Энэ тоосоон хадаа партиин ажабайдалда демократиин ябуулгануудай бодото дээрэ бии боложо байһаниие гэршэлһэн баримтануудай нэгэн гэжэ А. В. Власов сэгнэбэ. Энэмнай нэн түрүүн коммунистнуудай дундахи харилсаанда номенклатурно, дээрэһээ доошо хүрэтэр мэдэлдээ байлгын гуримаар хандалгые усадхалга болоно.

Экономическа шэнжэлгын, нютаг нютагуудтахи, национальна автономинуудтахи хэрэгүүдые хаража үзэһэнэй үндэһөөр РСФСР-эй правительство тодорхой дурадхалтайгаар партиин ЦК-да зууршалга хэһэн, Россин асуудалнууд анха түрүүшынхиеэ тэрэнэй сентябриин Пленумэй материалнууд дотор элирхэйлэгдэһэн юм гэжэ А. В. Власов мэдээсэбэ. Энэмнай эрьелтын үе болоно. Гэбэшье олон асуудалнуудые бидэ гээгдэжэ, эрид хурсаар бэшэ бэлдэһэн байгаабди, республикын экономикодохи хангалтагүй муу үзэгдэлнүүдые усадхажа бидэ шадаагүйбди, социальна болон бусад һалбаринуудтахи оршон байдалые гүнзэгыгөөр хубилгажа шадаагүйбди гэжэ тэрэ үгэеэ үргэлжэлүүлбэ.

Арадай засагай онол арганuудые нарижуулхын тула үшөөл олон юумэн хэгдэхэ болоно. Тиимэһээ Коммунис парти энэ талаар өөрынгөө шухала үгэ хэлэхэ ёһотой гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлээ.

Тоосоо хэхын тула үгэ А. И. Лукьяновта үгтэбэ. Политическэ реформо, бусад ямаршье горитой реформодол адли, хамтын хэрэг мүн болоно гэжэ ойлгосотой гээд тэрэ хэлээ. Ороной политическэ хүтэлбэриин гэшүүн байһан би бүхы хэгдэһэншье юумэнэй түлөө, хэгдэжэ шадагдаагүйшье юумэнэй түлөө хамтын харюусалга хубаалдаха байнаб. СССР-эй Арадай депутадуудай гурбан съездын, ороной Верховно Соведэй гурбан сессиин, бусад шатын Соведүүдэй дүй дүршэлые манайда элдэб янзаар сэгнэдэг байна. Гэбэшье манай общество доторхи байдалые мүнөөдэр Соведүүдһээ бэшэ хэншье бүри дүүрэнээр, бүри гүнзэгыгөөр элирхэйлнэгүй гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Орон доторхи кризисэй байдалые дабахын тула арадай засаг түрые али болохоор бэхижүүлхэ хэрэгтэй, шадаал һаа, түргэнөөр арадай депутадуудай бүхы шатын Соведүүдые ёһын тэдыдэ бэшэ, харин бодото дээрэ хүдэлдэг корпорацинууд болгохо ёһотой гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ.

Соведүүдтэ коммунистнуудай бүлэгүүд болон -можонуудые байгуулха тухай КПСС-эй шэнэ Уставай проект дотор дурадхагдаһан гуримые саг соогоо хэгдээ гэжэ А. И. Лукьянов тоолоно. Съезд дээрэ гү, али партиин шэнэ Центральна Комитедэй Пленум дээрэ гү Соведүүдэй бүрин гүйсэд засаг хангаха талаар КПСС-эй хүдэлмэри тухай резолюци баталан абахыень мүн лэ тэрэ дурадхаһан байна.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ОРОНОЙ ГОРНЯГУУДТА ХАНДАЛГА

Июлиин 6-да КПСС-эй XXVIII съезд дээрэ ороной нүүрһэнэй промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэ съездын делегадууд — түмэр замшад болон металлургнуудай хандаһан Хандалга соносхон уншагдаһан байгаа.

Июлиин 11-дэ шахтернуудай һэргылгын забастовко үнгэргэхөөр хараалагдажа байһан тухай олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдһээ мэдэжэ абаабди гээд түмэр замшадай Хандалга соо хэлэгдэнэ. Таанадай хүшэр хүндэ ажал, үйлэдбэриин, социальна асуудалнуудые, ажал хамгаалха ба өөрынгөө аюулгүй байдал тухай таанадай гаргадаг анхарал оролдолгонууд манда мэдээжэ. Ороной экономикын хүшэр хүндэ байдалда ороһон дээрэһээ шахтернуудай социально-экономическа байдалые һайжаруулха талаар правительствын баталан абаһан зарим шиидхэбэринүүд дүүргэгдэнэгүй гэжэ бидэ баһал мэдэнэбди.

Түмэр зам дээрэшье бэлэн бэшэ байдал тохёолдонхой. Түмэр замшад баһал хүнгэн бэшэ эрхэ байдалда хүдэлнэ. Хүсэлэл оролдолгонуудай гаргагдажа байгаашье һаань, түмэр замай олохон хүдэлмэрилэгшэдтэ гэр байрын ба һуудал байдалай зохид һайн эрхэ нүхэсэлнүүд олгогдоногүй, ажалай ба амаралтын эрхэ байдалые, медицинын талаар ба пенсээр хангалгые һайжаруулха асуудалнууд мүнөө дээрээ хүсэдөөр шиидхэгдэнэгүй.

Жэгдэ һайнаар хүдэлхэдэмнай вагонно парк, нэн түрүүн полувагонууд, локомотивууд дуталдана. Замай ажахы хүшэр хүндэ байдалтай. Гэбэшье орон дотор тохёолдоһон хүшэр хүндэ байдалые бидэ мэдэрнэбди, зохёохы, үндэр бүтээсэтэй ажалаар лэ ажабайдалай ба ажалай һайн эрхэ нүхэсэл түйлажа болохо гэжэ тоолонобди.

Забастовко үнгэргэхэ тухай таанадай шиидхэбэри орон доторхи байдалые бүри муудуулха, экономикодо ехэ хохидол үзүүлхэ, түмэр замай хүдэлмэриин элшые горитойгоор хазагайруулха бшуу. Тэрэниие һэргээлгэдэ удаан саг хэрэгтэй болохо. Ороной элдэб регионуудта нацинууд хоорондын ба ажалай арсалдаанай үндэһэ һуури дээрэ болоһон үйлэ хэрэгүүд энээниие элеэр гэршэлнэ. Тэдэнэй хойшолонгуудые усадхахын тула бүхы түмэр замшад хэдэн һара соо хүсэлэл оролдолгонуудаа элсүүлһэн байгаа, харин хэгдэһэн финансын хохидол хүсэлдүүлхын аргагүй гээшэ. Энээнһээ уламжалан вагонуудые, рельснүүдые, шпалануудые ба бусад материалнуудые худалдажа абаха талаар айхабтар ехэ бэрхэшээлнүүд тохёолдонхой. Нүүрһэнэй уурхайнуудһаа нүүрһэ жэгдэ зөөлгые хангалгада эдэ бүгэдэ эсэсэй эсэстэ нүлөөлһэн байна.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Түмэр замууд дээрэхи байдалые шэнжэлжэ үзөөд, орон дотор бэрхэшээлнүүдэй дабагдажа байха үедэ түлишын конвейерые зогсоожо болохогүй гэһэн сэгсэлол хэбэбди. Ороной экономикые гуримшуулха хэрэгтэй болоод байһан хүшэр хүндэ сагта бэеэ барижа, нүүрһэ олзоборилхо талаар орондоо айхабтар шухала хүдэлмэриие болюулхагүй, эрэлхэг зоригтой, болгоомжотой, тэсэбэритэй байхые уряалжа таанадта нүүрһэнэй шахтануудай ба уурхайнуудай хүндэтэ ажалшадта түмэр замуудай олон мянган хүнүүдтэй коллективэй, тэдэнэй гэр бүлэнэрэй зүгһөө бидэ, КПСС-эй XXVIII съездын делегадууд—түмэр замшад ханданабди. Гүрэнэй урдахи айхабтар ехэ харюусалгаяа мэдэрхэ, сэсэн байха бээзт гэжэ этигэнэбди, нүүрһэнэй амидаралта урасхал сүүдхэшье, часшье зогсоогдохогүй бээз гэжэ этигэнэбди.

Нүүрһэ жэгдэ һайнаар зөөхын тула айхабтар ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые өөһэдынгөө зүгһөө гаргахабди. Манай хүсэлэл оролдолгонуудай ниитэ нэгэн байха гээшэ ороной ажана тэниглэн байдалай эрхэ нүхэсэл гэжэ тоолонобди.

Байгша оной июлиин 11-дэ бүхэсоюзна политическэ забастовко үнгэргэхэ һанаатай байһан тушаатнай бидэ, металлургнууд—КПСС-эй XXVIII съездын делегадууд, һанаагаа зобожо байнабди гээд нүгөөдэ Хандалга соо хэлэгдэнэ. Иимэрхүү хэрэг ябуулгануудай эсэстэ арадай ажахын тогтонижонги бэшэ байдал саашадаа һүжэрхэ, түрүүшын ээлжээндэ металлургическа комплексын предприятинуудай хүдэлмэри таһалдажа болохо. Таанад, нүхэд шахтернууд, манай смежнигүүд болонот. Манай һалбариин бүхы технологи таанадай ажалаар, таанадай продукцяар хангагдана. Нүүрһэнэй үгы һаа, кокс, шэрэм, булад, прокат, арадай хэрэглэмжын олон янзын эд бараан үйлэдбэрилэгдэхэгүй бшуу.

Нүүрһэнэй үгы һаа, олохон үйлэдбэринүүд зогсоогдожо, коксын батарейнууд һалаха, тэдэнэй туд бүриин хүдэлмэриие һэргээлгэдэ жэлһээ үлүү саг ба 20 миллионһоо дээшэ түхэриг хэрэгтэй болохо.

Эдэ үйлэдбэринүүдые алдаха аюул үндэһэ баримтатай. Түрүүшын хахад жэлдэ 2 миллион 230 мянган тонно нүүрһэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа дутуу абаабди. Складуудта 2,3 миллион тонно түлишэ нөөсэлөөтэй байха аад, 1 миллионһоо үлүүтэй тонно иимэ түлишэ бии. Энэмнай тон бага.

Жэлэй эхинһээ хойшо һалбариин заводууд захилнуудаар, тэрэ тоодо гүрэнэй захилаар хэдэн зуугаад мянган тонно кокс, шэрэм, булад, прокат үйлэдбэрилөөгүй, худалдаагүй байха юм. Үнгэрһэн һарада эдэ продукцяар хангалга эрид доошолһон байна. Июнь һарада 0,7 миллион тонно нүүрһэн дутуу үгтөө. Донецкын ба Карагандагай уурхайнууд бидэниие илангаяа муугаар хангана. Зарим предприятинууд энэ шалтагаанаар үйлэдбэриеэ хаһаха баатай болонхой. Новолипецкэ металлургическа комбинат, Авдеевскэ, Запорожско, Коммунарска, Криворожско коксохимическэ заводууд болон бусад зарим предприятинууд тэдэнэй тоодо ороно.

Иимэ байдалай тохёолдоһон дээрэһээ гансал июнь һарада арадай ажахыда зуугаад миллион түхэригэй манай продукци дутуу үгтөө.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Металлургнуудай ажал хүнгэн бэшэ, социальна талаар хангагдахыень үнэн зүбые түйлахые хүсэдэг байһантнай манда ойлгосотой. Гэбэшье энэ зорилгые түйлахын тула танай шэлэһэн замые бидэ зүбшөөхэ аргагүйбди. Забастовко гээшэ али бүхы бэрхэшээлнүүдые дабаха арга бэшэ. Ороной арадай ажахын орёо, хоорондоо холбоотой комплексдо али нэгэ талынь һандаргагдахада, бүхы комплекс һандаргагдажа эхилнэ бшуу.

Экономикын муудаад байхада, социальна һалбарида амжалта түйлахын аргагүй. Ажамидархын тула ажаллаха хэрэгтэй. Энэмнай уряа бэшэ, харин үнэн зүб баримта. Хүндэтэ нүхэдүүд, энээниие тоохыетнай таанадые уряалнабди.

Хоёр Хандалгые дэмжэжэ байһанаа съездын делегадууд элирхэйлһэн байгаа.

(ТАСС).

Хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд, Хүндэлэлэй грамотанууд

Үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые түйлаһанайнь түлөө Загаһашанай үдэртэй дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба:

Белькова Галина Ивановнае — Баргажанай-Адагай загаһанай комбинадай загаһа буйлуулагша,

Воробьев Василий Георгиевичые — Яруунын загаһанай заводой загаһашан,

Орлов Анатолий Николаевичые — Яруунын загаһанай заводой загаһашадай бригадын бригадир.

Селиванова Валентина Феоктистовнае — Баргажанай-Адагай загаһанай комбинадай ахалагша мастер,

Ширеторов Ким Бадмаевичые — Баргажанай-Адагай загаһанай заводой загаһашан.

* * *

Полиграфи болон хэблэлэй хэрэгые хүгжөөхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө Хэблэлэй, полиграфиин болон номой худалдаа наймаанай талаар Буряадай АССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Владимир Доржиевич **Раднаевта** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар **«Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Хүдөөгэй барилгын талаар габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Хурамхаанай районой Дэрэнэй совхозой директорэй орлогшо Анатолий Эрхитуевич **Аюшеевтэ «Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Буряад уран зурагай искусствые хүгжөөхэ, олоной дунда дэлгэрүүлхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар **«Буряадай АССР-эй габьяата уран зурааша»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо гэбэл:

Базаров Баясхалан Цыпыловичтэ—арадай мастер-чеканщик, СССР-эй Уран зураашадай холбооной гэшүүн,

Лабок Лев Александровичта — уран зурааша, СССР-эй Уран зураашадай холбооной гэшүүн,

Налханов Геннадий Гомбоевичто—арадай мастер-чеканщик, СССР-эй Уран зураашадай холбооной мастер.

* * *

Авиационно промышленностиие хүгжөөхэ талаар габьяатай байһанайнь, олон жэлэй туршада оролдосотой һайнаар ажаллаһанайнь түлөө Улаан-Үдын авиационно үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директор Юрий Николаевич **Кравцовто** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар **«Буряадай АССР-эй габьяата экономист»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

ПАРТИИН АЖАЛ ЯБУУЛГА ТУХАЙ ҮГЭ БУЛЯАЛДААН

[Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта].

Бүгэдын мэдэрһэнэй ёһоор, КПСС болон Соведүүдэй хоорондохи харилсаан хадаа мүнөө эгээл гол шухала асуудал болоно. Парти Соведүүдые хүтэлбэрилһэн зандаа ха гэһэн хуушанай бодомжонууд үшөөл общество дотор байһан зандаа гэжэ секци дээрэ батадхагдаһан байна. Үнэн дээрээ парти хүтэлбэрилхээ болинхой, харин Соведүүд хүтэлбэрилгын үүргэ уялгануудые үшөөл шудалжа шаданагүй, заримдаа митингнүүдэй шуугаанай түхэлтэй байһан зандаа. Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалые үгэ хэлэгшэд элдэб янаар шинжэлжэ, тэрэнэй шинжэхэлгын өөрынгөө һанамжануудые дурадхаһаниинь эли ааб даа. Гэбэшье гол шухала нүүмэндэ нэгэн һанал байгаа: КПСС хадаа түргэнөөр эмхидхэлэй ба зохёохы ажалай мухардалгаһаа гараха, общество доторхи оршон байдалые зүбшэтэйгөөр, эдэбхитэйгээр, шэнэ ниитын-политическэ эмхидэлгэнүүдтэй зүбшэлгэтэйгөөр хүтэлбэрилжэ болохо ёһотой.

«КПСС-эй национальна политика» гэжэ нэрлэгдэһэн секци дээрэ делегадуудай хүдэлмэри мүнөөнэй үе шатадахи партиин национальна политикын шухала асуудалнуудта зоруулагдаһан байгаа.

Секци дээрэ өөрынгөө хүдэлмэри тухай тоосоо хэлэн Ә. Н. Гиренко иигэжэ мэдүүлээ: арад бүхэнэй өөһэдынгөө байдал тодорхойлхо эрхые ямаршье һэжэглэлтэдэ оруулангүй, бии болоһон асуудалнуудые имагтал хуулиин хэмжээн соо шиидхэхэ, зүришэлдөөнүүдые усадхаха хэрэгтэй гэжэ би этигэнэб.

Түгшүүрилтэ байдал һуларуулха ба нацинууд хоорондын харилсаануудтахи зүришэлдөөнүүдые усадхаха талаар саг соонь хэмжээнүүдые абалгын түлөө республиканууд хүтэлбэрилэгшэд харюусалгые үгэ гэжэ хэлэгдэбэ. Тэрээн эзэмнэй түбэй газар СССР-эй эрхэтэн бүхэнэй эрхэнүүдые, нэрэ — хүндые найдамтайгаар хамгаалхаа болобо гэһэн ухаание үшөө онсолон найдаха гэжэ тэбшэ ааб даа. Гэбэшье нэгэтэгэй зүришэлдөөн бүхэнэй союзна зургаанууд найдаха гэшые һүүлэй үедэ иимэ үргэнөөр хэлсэгдэжэ байгаа, тэдэнэй бэеэ даахан байдалые багоогүй шааг болохо байһаниинь тон эли ха юм.

Союзна республиканууд компартинуудай ажал ябуулгадые национальна алишье нигаануудые али болохоор харалдаа абахадаа, КПСС өөрынгөө интернациональна шэнжэ шандаар гэхэ ёһогүй, тиигээ һаа тэрэ коммунис бэшэ, харин ондоо парти болохо байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай секретарь тоолоно.

Россин Федерацида национальна асуудал Союзайхинаа бага бэшэ хурсаар табигдана гэжэ асуудалда Г. И. Усманов өөрынгөө тоосоон дотор анхарал хандуулба. Гэбэшье Россида энэ асуудал ехэнхидээ ондоогоор табигдаад, национальна болон нацинууд хоорондын шухала асуудалнууд өөрын илгаатай, өөрын түхэлэн онсо эрсэ нүхэсэлтэй байна бшуу.

Үгэ хэлэгшын һанамжаар, КПСС-эй Платформоһоо харьза бодолойнгоо талаар үндэһэнэй гарадаг, ажал ябуулгын өөрын программа Россин Федерацида хэрэгтэй болоно. Тон наринаар харабал, тэрэмнэй республика дотор ажаһуудаг зууһаа дээшэ арадууд нэгэн бүхэ хэшэйнь хүгжэлтын программануудай нэгэдхэмэл хараа бодол байха ёһотой болоно. Тэрэнэй һүүлээр партиин национальна политикын үргэн олон асуудалнуудаар нилээд хурса үгэ буляалдаан болоһон байна. Тэрээндэ ехээр һонирхол табиһыень иимэ баримта гэршэлнэ. 50-һаа дээшэ хүн үгэ хэлэхээ гуйһан байна. Зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадагшад партиин Программа мэдүүлгын, КПСС-эй Уставай проектнүүдэй өөһэдынгөө хандалга тухай хэлэһэн байна.

Сталинай үе сагта национальна политикые гажа буруу болгоһон хадаа мүнөөнэй хөмөроо зүришэлдөөнүүдэй эшэ үндэһэн гэжэ делегадууд харана. Тиимэһээ энэ съезд дээрэ И. В. Сталиние КПСС-һээ гаргаха гэһэн дурадхалай секцийн заседани дээрэ сонустоһониинь дэмы бэшэ.

Зарим нютагууд бии болоһон национальна оршон байдалда ороной гүрэнэй ба партийна хүтэлбэри гэмтэй гэжэ олон делегадууд тоолоно. Тэр хэлэгшэдэй һанамжаар, тэдэнэй эрид шууд, залан сэхэ хараа бодол дутаадана.

Союзна хэлсээнэй үндэһэ һууринуудые зохёон табилга ба баталан абалгые түргэдхэхэ, тэрээн дотор нацинууд хоорондын харилсаануудые ниит тодоор найруулха, хүнэй эрхэнүүдые өөһэдынгөө территоридэ байгуулалтануудай газаа тэд һууһан национальна үсөөнхидэй эрхэнүүдые хэлбэришгүйгөөр, заатагүйгөөр хангаха онол арганууд зохёон табиха хэрэгтэй гэһэн эрилтэнүүд олоной хэлэһэн үгэнүүд соо сонустоһон байна. Национальна үсөөнхидэй хуби заяанда Президентын нүлөө шэнгэдхэхэ хэрэгтэй гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

«КПСС-эй уласхоорондын ажал ябуулга» гэһэн секцидэ тоосоогоор Е. М. Примаков үгэ хэлэбэ. Партиин уласхоорондын политика эдэ жэлнүүдтэ гансашье зүб бэшэ, мүн бодото дээрэ илалта байгаа гэжэ гүнзэгыгөөр этигэнэб гээд тэрэ мэдүүлбэ. Энэмнай — ухаан бодолгүй ябадалые, бүгэдэ ниитын һалан хосоролгоһоо айлгые, зүришэлдөөнэй мухардалгада хүрэһые, асари ехэ мүнгэ зөөри урижэ байлгые, дэлхэйе хэтэдээ зүришэдэг хоёр бүлэглэл болгожо хубааха хуушанай бодолые үнэн зүб хүсэн бодолой илажа гараһанай баримта мүн болоно гэшэ.

Орон ба парти доторхи оршон байдалай орёо болонгын шалтагаанууд тухай хэлэхэдэ, Президентын Соведэй гэшүүн онсолон, гурбан зүйл тэмдэглэбэ. Тэрэнэй һанамжаар, общество доторхи демократизацийн хажуугаар оршингоо хэмжээгээр энээнтэй адли демократизаци парти дотор болоогүй байһан ушар хадаа болоно алдуу мүн болоно. Захиралта-захиргаана бэйгүүлалтаһаа үндэһэ баримтатайгаар, үнинэй бэелүүлгэһээ болоһон арсалта хадаа ёһо гурим болон хуули хамгаалха хэрэгтэ захиргаанай хэмжээнүүдэй нэүүдэ үндэһэ баримтагүйгөөр эрид һулараһан эрьен ерээхэ юм. Политическэ талаар моодно, экономическа талаараа гүн бодолгүй нютагай ажахын тоосоондо бэшэ, харин дэлхэйн гүрэнэй байгуулалтануудта гол анхарал сагаа соогоо хандуулдаг байһан һаа, бидэ ниитэ союзна дэлхэйн гүрэн бии болонгые үнинэй хараха байгаабди. Тэрэмнэй элдэб янзын сэрэмжтэс хүсэнүүдэй замда хаалта болохо байгаа бшуу.

Гадаадын политикын талаар КПСС-эй амжалтанууд арсашагүй гэжэ һанагдажа болохо. Тиигэбэ ябаалдаа партиин гадаадын политическэ ажал ябуулга делегадуудай хэлэһэн үгэнүүд дотор адли бэшэ сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна. Тиигэжэ СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник армиин генерал М. А. Моисеев совет гадаадын политикын ба ороной бэеэ хамгаалгын хоорондохи нягта холбооe тэмдэглэһэн байна. Тиихэдээ совет политическэ хүтэлбэриин заабаринуудта түшэглэдэг дипломадууд баруунайхидтай хүсэнүүдэйнгээ тэнсүүриие нэн түрүүн стратегическэ буу зэбсэгүүдэй талаар эбдэжэ хүндые өөрын илажа гараһан ёһотой байгаа. Энэ хүсэл оролдогонууд гүйсэд дүүрэнөөр мүнөөнэй байдалда харюусана гэжэ ушар ёһо мэдэнгөөр үгэ хэлэгшэ харуулжа үгөө.

Урда талын сэрэгүүдэй бүлэгэй Политуправлениин начальник генерал И. И. Микулин ондоо хараа бодол хэлэһэн байна. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор, СССР-ые Европоһоо удаа дараалан, тиигэбэшье хэлбэришгүйгөөр «хашан гаргалга» болоно байна, тэрэнэй шалтагаан гэхэдэ, политическэ шэн бодомжолго болоно. Манай орон, үгэ хэлэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, «дэлхэйе нюдэнэй хооһон гоё шэлээр хаража, өөһэдынгөө сэрэгэй бүридэлнүүдые һандаргажа байна» гэжэ.

Тэрээнтэй арсалдахадаа, гүйсэд дүүрэн аюулгүй байдал хангахын тула манай орон ракетнэ найдамтай «хуягтай» юм гэжэ М. А. Моисеев тэмдэглээ.

Партиин ажал ябуулгатай холбон, совет гадаадын политическэ томо хэмжээнүүдые харьсахадаа, һүүлэй үедэ манай ажаллан тайбан доботолго бүри хүндэ болоно, энээндэ хүнһөө дулдыдадаггүй шалтагаанууд бии гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэһэн байна. Тэдэнэй нэгэн гэхэдэ, өөрынгөө доторой хүгжэлтэдэ олоной шэнжэлгээр манай гүрэнэй туршалга хаража байһан бэрхэшээлнүүд болоно. Гадаадын ба дотоодын политикын хоорондохи таһаршагүй холбоое тэмдэглэхэдэ, үгэ хэлэгшэ элдэб һанал бодолнуудта ... дабшасые ниитэ партийна ба ниитэ гүрэнэй хэрэгүүдтэй нягта холбоотойгоор, гүнзэгыгөөр шэнжэлһэн байха юм.

Съездын пленарна заседанинууд июлиин 6-да үргэлжэлһэн байна.

(ТАСС).

Зунай бэлшээриие зүбөөр хэрэг...

ҺАРЬДАГАЙ НОГООН ҺАЙН ДАА

Арбан хоёрдохи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ Захааминай районой Далахайн совхоз 3535 центнер мяха, 3100 центнер һү үйлэдбэрилхэ түсэбтэй юм.

Районой мал ажалай байдал тухай тоо, мэдээ хараад үзэхэдэ, тус ажахы хараалһан түсэбүүдээ яһала урагшатайгаар дүүргэжэ байна гэжэ элирнэ. Энэ жэлэй түрүүшын хахадта мяха, һү үйлэдбэрилгэ нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада нэгэ бага дээшэлүүлэгдээ. Ажахын малшад үбһэ тэжээлээр дуталдажа, тон ядаруугаар үбэлжэһэншье һаа, имагтал эмхи гуримтайгаар, эршэтэй, эдэбхитэйгээр хүдэлһэнэй ашаар адууһа малаа ехэ гээлтэ хоролтогүйгөөр ондо оруулаа. Илангаяа шэмэрүүн хүйтэн уларилтай хагсуу хабарай үедэ тэдэнэр ехэл бэрхэтэй байгаа. Үбһэнтэй хорёонуудай хооһорһон дээрэһээнь хэдэн зуун километр холоһоо асарагдаһан үбһэ автомашинаһаа буулгаһаар лэ муудаһан малдаа үгэжэ, тамир тэнхэйень үргэхэ, малаа һарьдаг хада уулын үбэрэй хагданда үдэр бүри бэлшээжэ гараха баатай болоо. Угайдхадаа, хабарай һүүл багаар саһан ороод, һалхи шуурган болоод һалаагүй.

Хэды иимэ бэрхэтэй болоошье һаань, Утаатын, Далахайн малшад юунһээшье сухаряагүй, адууһа малаа үнгэрһэн жэлэйхиһээ бүри үсөөн гарзатайгаар ондо оруулжа шадаба. Түл абалгашье нилээд урагшатайгаар үнгэргэгдөө. Байгша оной үнгэрһэн 6 һарада совхоздо 802 тугал абтажа, нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлэгдээ. Харин нёдондо жэлэй энэ хугасаа соо 771 тугал абтаһан байгаа. Мүн жэлэй эхинһээ хойшо абтаһан унагадыньшье нэгэшье гарзагүйгөөр томо болгогдоно. Үнгэрһэн жэлдэ ажахын адуушад зуун гүүн бүриһөө 64 унага түлжүүлһэн юм. Энэ жэлдэшье унагадай тоо олошороо.

Одоол зунай элдин, элбэг ногооной саг ерэжэ, ажахын бүхы малшад эбтэй зетэйгээр, һайн бэлэдхэлтэйгээр һарьдагай холын бэлшээринүүдтэ гараа һэн. Хамта 5547 бодо мал, 1463 толгой адуун зунай бэлшээридэ гаргагдаа. Үхэрэй тоогоор эндэхид гансал Санагын совхозһоо 1100 шахуу толгойгоор үсөөн, адуунай талаар районой бусад ажахынуудтай сасуулхада эгээл олон юм. Энэ ажахы зунай үедэ һарьдагай бэлшээриие хэрэглэхэ талаар хэр угһаа хойшо баян дүй дүршэлтэй. Адуугаа атарлуулхын тула бүри холын хээрын бэлшээри хэрэглэдэг. Аяар 43 азаргатай һүрэгүүд мүнөө холын бэлшээридэ ошонхой.

Гадна ажалда мори унаагай хүсэ хэрэглэхэ талаар эндэхид районой бусад ажахынуудай дунда гурбадахи һуури эзэлнэ. Мүнөө үедэ машина техникын, тэдэнэй түлишэ, тоһодолгын хэрэгсэлнүүдэй улам үнэтэй сэнтэй боложо байһан сагта мориной хямда хүсэн яаха аргагүй хэрэгтэй боложо байнхай. Илангаяа ажахын тоосоондо, арендэдэ ороһон, орохоёо байһан малшадта, тарялшадта хүдэлмэриин һайн морид ехэл хэрэгтэй бшуу даа. Эгээл тиимэһээ Далахайн совхозой адуушад Б. О. Цыренов, В. Ж. Базаров түрүүтэй залуу-

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Тобшо мэдээсэл

ТУҺАТАЙ УУЛЗАЛГА

Ажалшадай һуудал байдалые һайжаруулха асуудалда тон ехэ анхарал хандуулагдана. Энэ аргагүй зүб хэрэг гэшэ. Тэдэнэртэй нюур нюурааа уулзажа, үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөө үнгэргэжэ байха хэрэгтэй гээд һанагдана. Иимэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнгүйгөөр, тэдэнэй ямараар һуудагые хаанаһаа мэдэжэ абахабши? Һүүлэй сагта КПСС-эй горкомууд, райкомууд ажалшадтай уулзалгануудые үнгэргэжэ, тэдэнэй байдалые мэдэжэ абаха гэжэ эдэбхитэй ажал ябуулгануудые бэелүүлдэг боложо байна. КПСС-эй горкомой, райкомой үдэрнүүд, нэмэл бэшэгэй үдэрнүүд хаа хаанагүй үнгэргэгдэнэ.

Һаяшаг КПСС-эй Муйскын райкомой хүдэлмэрилэгшэд холын Муя, Усть-Муя посёлогуудта ошожо, уулзалгануудые үнгэргэһэн байха юм. Иимэ уулзалгануудые райкомой хүдэлмэрилэгшэд анха түрүүшынхиеэ үнгэргэбэ. Усть-Муя посёлогто олонхидоо ойдо модо бэлэдхэгшэд, ангуушад, загаһашад, геологууд ажаһуудаг юм. Иишэ хүрэжэ ерэхэ гээшэ хүшэр хэрэг. Автохаргы мүнөө хүрэтэр баригданагүй. Электрын элшэ хүсэ дамжуулха лини иишээ татагданагүй. Дизельнэ багахан электростанци һургуулиин, магазинай, конторонуудай байшангуудые арай шамай гэрэлтүүлдэг байха юм. Эдеэ хоолой зүйл, илангаяа дабһан, сай, саахар дуталдадаг. Эдеэ шанаха болоходо, үһэн дуталдана. Эдэ бүхы дутуу дунданууудые яажа усадхаха хэрэгтэй гэээшэб?

Энэ асуудалда КПСС-эй Муйскын райкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Чесноков, арадай депутадуудай районно Соведэй түрүүлэгшэ А. П. Зенченко гэгшэд харюусажа, районойтоо социально-экономическа хүгжэлтые саашань улам түргэдхэхэ онол арганууд тухай эндэхи ажалшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

Барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын начальник В. И. Ураков ажалшадай урда үгэ хэлэхэдээ:

— Бидэ Усть-Муя посёлок барилгада хабаадалсажа, эндэ һургуулиин, больницын корпусуудые бодхоолсохобди. Тиихэдээ 400 гахай шахан таргалуулха фермэ өөһэдтөө барихабди. Бидэ бэе бэедээ туһаланалсажа, эбтэй зетэйгээр ажаһууха, ажаллаха ёһотойбди,— гэжэ мэдүүлээ.

Буряадай АССР-эй арадай депутат, Молодёжнын хризотил-асбест шанаржуулха комбинадай начальник В. Р. Сокгоев үгэ абажа:

— Ажалшадай зүгһөө ехэ олон захяа абаад байнаб. Таксимо—Усть-Муя гэһэн 60 километр авто-харгы, районой түбэй гостиница, Муя посёлогто больница барюулжа, һуурин, посёлогуудай хоорондо телефонно холбоо татуулха захилнуудые бэелүүлхын тула оролдожо байнаб. Эдэ захилнуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула ехэ мүнгэн зөөри, барилгын материал хэрэгтэй болоно. Бэдэржэл байнабди. Дахин иимэ уулзалгын үнгэргэгдэхэдэ, эдэ асуудалнууд шиидхэгдээд байха бэзэ,— гэжэ хэлэбэ.

Муя, Усть-Муя посёлогуудта үнгэргэгдэһэн горкомой үдэрэй хүдэлмэридэ КПСС-эй Муйскын райкомой секретарьнууд Р. Р. Надаршин, Б. Д. Чимитов, барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын ОРС-ын баазын начальник В. И. Федотов болон бусад хабаадалсажа, ажалшадай асуудалнуудта тобшо һайн харюунуудые үгэһэн байха юм. Эдэнэр ажалшадһаа ехэ олон захяа заабари абажа, бараниень КПСС-эй райкомой хиналта доро табиба.

Минии һанахада, энэ уулзалга яһала һайнаар үнгэрбэ. Олон асуудалнууд шиидхэгдэбэ. Эгээн шухаланиинь гэхэдэ, ойрын үдэрнүүдтэ иишэнь авто-харгы барюулжа, электролини татуулхые оролдохо болоно. Уулзалгада хабаадагшад бэлүүлэгдэһэн зүйлнүүдээ бүтээлгэхэ гэжэ найдуулаа.

Е. БОГАЧЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Мүнөөдэр—Загаһашанай үдэр

ЗОРИЛГОНУУДАА ТОДОРХОЙЛН

Арбан хоёрдохи табан жэлэй һүүлшын жэл Байгалай эрьеын загаһашадта шиидхэхы удха шанартай болоно гээшэ. Тиимэһээ загаһа олзоборилдог колхозуудай ажалшад имагтал зунай элдин сагта олзоборилогдодог омоли барихаар бэлэдхэл эртээнһээ хэжэ эхилээ һэн. Ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда ажаллажа байһан эдэ колхозуудай загаһашад үнэ сэнтэй омоли ехээр олзоборилжо, гүрэндэ тушаабал, горитой ашаг олзо абаха жэшээтэй юм.

Үнгэрһэн һарын эхеэр колхозуудай бригаданууд онгосоороо Байгал далайда гаража, загаһа барихын тула губшуураа уһа руу оло дахин хаяһан байха. Тэсэмгэй, загаһанай һүрэгэй хаана байһые тааһан хүнүүд олзотой бусадаг гээшэ. Олон жэлдэ эндэ хүдэлжэ, баян дүршэл шадабаритай болоһон загаһашад губшуур дүүрэн омоли барижа шадана. Тэдэнэрэй үдэр һүнигүй оролдосотойгоор ажаллаһанай ашаар үнгэрһэн һарын туршада колхозуудай загаһашад түсэбэй ёһоор 4 мянган центнер омоли тушааха түсэбтэй аад, бодото дээрээ 5400 центнер бариһан байна.

Кабанскын районой «40 лет Октября» колхозой Олег Анатольевич Меркушевэй хүтэлбэрилдэг бригада түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлжэ, мэргэжэлэйнгээ һайндэрые угтуулан дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Түсэбэй ёһоор 500 центнер омоли олзоборилхо ёһотой аад, үнэн дээрээ 710 центнер загаһа гүрэндэ тушаагаа. Тус колхозой Александр Анатольевич Оксахоевой бригада 580 центнер омоли барижа, түсэбөө 280 центнерээр үлүүлэн дүүргэһэн байна. Энэ районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой загаһашад мүн лэ һайнаар хүдэлнэ. Июнь һарын туршада 550 гаран центнер загаһа барижа, тэдэнэр түсэбөө, абаһан уялгаяа урагшатай дүүргэбэ.

Хойто Байгалай районой загаһашад далайһаа баян олзотой бусана. «Победа» колхозой Анатолий Павлович Пак гэгшын хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив бүтээсэ ехэтэй ажалаараа олоной дундаһаа шалгарна. Тус бригадын гэшүүд үбэлэй сагта мүльһэн доороһоо загаһа олзоборилхо түсэбөө дүүргэжэ, зунай үедэ хүдэлхөөр бэлэдхэл хэжэ эхилээ һэн. Тиигэжэ онгосо, губшуураа болон бусад хэрэгсэлнүүдээ забарилжа, бэлэн болгоһон байгаа. Энээнэй ашаар лэ зунай эхинһээ үрэ бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ, түсэбөө холо үлүүлжэ шадаа бшуу. Бүхыдөө зунай үедэ 900 центнер загаһа олзоборилхо түсэбтэй аад, үнэн дээрээ июниин туршада 1000 гаран центнер омоли гүрэндэ тушаажа, даабарияа болзорһоонь урид дүүргэбэ. Тиигэбэшье колхозой бусад бригадануудта һүһа хүргэхын тула загаһа барихаяа далайда гаранхай юм.

Баргажанай районой ажахынуудай бригаданууд хашарһата омоли бариха июлиин түсэб урагшатай байна. «Путь Ленина» колхозой Иннокентий С... нецов, Иван Архипович Неверов, «Байкалец» к... сандр Константинович Рыков, Александр Сем... цов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд дал... дүүрэн олзотой ерэжэ, «Рыбакколхозсоюзай» ... дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ эрхимлэгшэдэй ...

Эдэ колхозуудай ажалша коллективүүдэй һайнаар хүдэлһэнэй ашаар Байгалай «Рыб... байгша оной түрүүшын хахадай түсэб сүм бэе... ёһоор энэ хугасаа соо 9 мянган центнер загаһ... той аад, үнэн дээрээ 9660 центнер омоли туш... вахил 107 процент дүүргээ бшуу.

Мэргэжэлэйнгээ һайндэрые тэмдэглэжэ бай... шад хүдэлмэриингөө дүнгүүдые согсолжо, са... гонуудаа тодорхойлно.

«Байкалрыбакколхозсоюзай» түрүүлэгш...

КПСС-эй XXVIII съездые ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтахын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ, республикын загаһанай ажахынууд ажалай үндэр дүнгүүдые түйлаха зорилго урдаа табиһан байгаа.

Мүнөө номин тунгалаг Байгал далай дээрэ загаһа олзоборилхо үе түлэг дундаа оронхой. Тиимэһээ далай дээрэ загаһа баридаг бригаданууд, звенонуудай дунда абаһан уялга, даабаринуудаа сүм дүүргэхын хойноһоо тэмсэл үдэрһөө үдэртэ эршэдэнэ, шангадана.

Жэлэй дүрбэн сагта алдарта Байгал далай сооһоо мүнгэн хашарһата омоли, хадаран,

ГУБШУУР ДҮҮРЭН ОЛЗОТОЙ

һэлбэрһэн, тула, хаб һүүлэй үедэ сазан болон бусад загаһан баригдажа, айл бүлын, мүн предприяти, эмхи зургаануудай столовын эдеэ хоолые баян болгодог, шэмэглэдэг бээз. Харин хоёрдохи баялигынь — далайн эрьеэр нэмжын байдаг шэнхинээтэ нарһан, шэнэһэн, хуһан модод болоно гээшэ ааб даа. Эдэ бүгэдэ хадаа Баргажан нютагай гол баялигуудайнь нэгэниинь болоно.

Хэнэйшье мэдэһээр, Байгал далайн эрьеэр гол түлэб загаһа олзоборилгын колхозууд, заводууд, гүрэнэй олзоборилгын бусад ажахынууд түбхинэнхэй. Тэдэнэй нэгэн болохо загаһа олзоборилдог «Байкалец» колхоздо бидэнэрэй хүрэжэ ерэхэдэ, тус ажахын правлениин түрүүлэгшын орлогшо С. Г. Дергачёв, экономист басагантай үсэгэлдэр, мүнөөдэр хэды шэнээн загаһан баригдааб, түсэбэй дүүргэлтэ хэр зэргэ ябажа байнаб, эндэ хэнэй бригада эрхимлэнэ хаб гэжэ тооложо, согсолжо байгаа һэн.

— Байгша ондо загаһа агналга урда жэлнүүдэйхидэ орходоо һураггүй һайнаар эмхидхэгдээ, бригаданууд, звенонууднай баян олзотой бусажа ерэнэ. Мүнөөдэрэй байдалаар колхоз бүхыдөө хахад жэлэйнгээ түсэбтэ даабари дүүргэбэ гээшэ,— гэжэ Семён Григорьевич хөөрэнэ.

Баргажан нютагай загаһа олзоборилогшод Хилмэн хушуунай наада захада, Шэбэрхы, Хүрбэлиг, Баргажанай тохой болон загаһаар баян бусад газарнуудаар ябажа, агнуури хэдэг юм. Тиихэдэ ажахынуудай загаһа олзоборилдог бригада, звенонууд дээрэ нэрлэгдэһэн газарнуудтаа байра байдалаа түхеэрэнхэй, тэндээ хэдэн хоногоор ошожо байрлан, байгаалиин баялигые олзоборилжо байдаг гуримтай юм.

— Һаянай гэхэ гү, али хэдэн хоногой туршада хэхэ хүдэлмэригүй болошоод, далайн эрьеэр, хорон һалхинда үлеэлгэжэ һуунабди. Энэ жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ үлүүгээр һалхилна. Бидэ далай дээрэ гаранагүйбди. Иигэжэ байхадань, яахыншье аргагүй болгодоно. Үглөөнэй Хилмэн хушуунай наада захада табигдаһан гүльмэнүүдээ шалгаха һанаатай далай дээрэ гараһан аад, шанга һалхинһаа болоожо, тэндэ хүрэнгүй, бусажа ерээд далайнгаа номогорхые хүлеэгээд һууха һаа ондоо юумэн үгы ха,— гэжэ тус ажахын түрүү бригадануудай нэгые хүтэлбэрилэгшэ А. К. Рыков голхорно.

Александр Константинович 1960 онһоо загаһа олзоборилогшодой бригадада хүдэлжэ эхилһэн байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо үдэр, һүниие илгангүй гэхээр, Байгал далай дээрэ агнуури хэжэ ябахадаа, ажалай баян дүршэлтэй болоһон хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн гэжэ загаһашадай дунда суурхадаг болоһоор үнинэй. Мүнөө тэрэнэй ударидадаг бригадада 12 гэшүүн хүдэлдэг юм. Эдэнэрынь бултадаа ажалай дүршэлтэй болоһон загаһашад П. А. Казаненко, В. Е. Орлов, В. А. Василенко, Г. И. Бурмакин гэгшэд болоно. Загаһа олзоборилогшодой дунда үндэр бүтээсэтэ ажалаараа тэдэнэй суурхуулжа ябадагынь дуулахада, омог баяр түрүүлхэ ёһоороо түрүүлнэ. Эдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо хэдэн зуугаад центнер омоли барижа, гүрэндөө тушааһан байха юм.

Сэхыень хэлэхэдэ, далайн ехээр долгилходо, уһанда хэнэйшье дүтэлдэггүйнь мэдээжэ. Зүгөөр далайн али нэгэ газарта губшажа, гүльмэ табиһан ангуушад мүнгэн хашарһаар миралзаһан загаһа барихая эрмэлзээнэ ха юм. Тиимэһээл, загаһашадай хура бороотой гү, али намдуу үдэрнүүдые һамбаашалжа далайда гараха, уһанай эрьеэр ябажа, хахуулидаха дуратай байдагынь ойлгосотой. Эндэ илангаяа гүрэнэй урда үгээ үгэһэн загаһа олзоборилогшодой эрмэлзэл ойлгосотой болоно бэшэ гү?

— Яахаб даа. Байгша ондо загаһа олзоборилгын эхилһэн сагһаа хойшо һалхитай, шуурганай үдэрнүүд хэзээ хэзээнэйхиһээ олон байба. Заримашуул загаһашадые баян ажаһуудаг гэжэ хэлсэдэг. Энэ тобшолол буруу ха. Бидэнэр иигэжэ уһанай эрьедэ һалхинай болихые хүлеэжэ һууххадаа, юун тухай бодомжолжо, хөөрэлдэжэ һууна гэжэ һананат? Энэмнай хооһон үгэ хүүр болоно. Мэнэ һаяхана шанаһан хартаабха, сай хилээмэ эдеэд лэ байнабди,— гэжэ үнинэй загаһашан В. Е. Орлов хөөрэнэ.

...Нээрээшье даа. Далайн ехээр долгилхо, эшхэрэн булгилхада загаһашадһаа байтагай, далайн эрьедэ ажаһуудаг ажалшад гэрэйнгээ үүдэ, сонхо хааха баатай болодог юм. Иимэл үедэ делайда гараһан загаһашадта баян олзотой гүльмэ, губшуураа хэлбэлзэжэ байһан онгосо дээрэһээ сугтуулжа абахань хэсүүтэй, хүшэр хүндэ хэрэг болоно ха юм. Загаһа олзоборилхоёо далай дээрэ гараһан ангуушад хаанаһаа, али һалхинай үлеэһээр олзынгоо хэр зэргэ баян байхые тухайлдаг, багсаамжалдаг заншалтай. Жэшээлхэдэ, «баргажан» һалхинай буугаа һаа, шортоо даа! Шанга энэ һалхин далай соо табигдаһан гүльмэ, губшуурнуудые таһара удара татан монсогойлоод, далайн эрье руу шэдэжэрхихэ, харин «култук» һалхинай эхилээ һаа, олзо бэдэрэгшэд баян олзотой байдаг гэжэ эдэнэр һайн ойлгодог, мэдэдэг болонхой.

— Глинка шадар байрлаһан загаһашад далайнгаа хаанаһаа һалхилхые тодоруулжа, табиһан гүльмэнүүдээ дурамбайгаар хаража, һанаагаа амардаг гээшэбди. Харыт даа, тэрүү тэрэ саада захын гүльмэ дээгүүр хайлгана шубууд олоороо ниидэнэ,— гээд нүхэр Рыков дурамбайгаа ажахынгаа правлениин түрүүлэгшын орлогшо С. Г. Дергачевто һарбайха юм.

— Нээрээшье һалхинай намдахада, баян олзотой болохотнай ха. Тиигэбэл, июль һарынгаа түсэб үлүүлэнхэй, һайндэрөө угтахатнай гээшэ,— гэжэ нүхэр Дергачев далай соо табигдаһан гүльмэнүүдые адаглан хараһанай һүүлээр тобшолол хэнэ.

— Бидэнэртэй суг агнуури хэжэ ябадаг Александр Семёнович Кузнецовой, Сергей Феоктистович Шелковниковой бригаданууд бидэнэрһээ хэды шэнээн центнерээр үлэжэ гү, али дуталдажа ябана гээшэб?

— Түрүүшынхинь таанадһаа арбаад центнерээр үлэнхэй, нүгөөдэнь бага олзотой. Танай ба Кузнецовой ударидадаг бригаданууд һайн амжалтатай гээшэт. Нүхэр Шелковниковой бригадын загаһашад хабартаа Максимиха тосхон шадар агнуури хэхэдээ, олзо багатай байжа, абаһан түсэбөө дүүргэжэ ядана. Мүнөө эдэнэр таанадһаа 10—20 километрэй зайда агнуури хэжэ, абаһан даабарияа үглөө мүнөө дүүргэхэ болонхой,— гээд Семён Григорьевич хөөрэжэ, тэдэнэйнгээ урма зориг бадаруулха юм.

Хэнэйшье мэдэһээр, зулгы зохид зунай үедэ далай дээрэ агнуури хэхэдэ яһала һайн, олзотойшье байдаг гээшэ. Харин үбэлэй шэмэрүүн хүйтэн үедэ, шанга жабарай буухада, далай дээрэ хүдэлхэ гээшэ хэсүүтэйхэн лэ байдаг. Үглөөгүүр салираар мүльһэ сооло-ходоо дулаасахаш, һүүл тээнь мүльһэн дороһоо губшуураа татажа гаргахадаа, хубсаһа хунарнай дууһан мүльһэн болоожо хүрэшэнхэй байдаг. Тиихэдэ хээрэ халуун сай, мүльһэн болошоһон хилээмэ, саахараа мэрэхэ саг гарадаг. Эдэ бүгэдэдөө дадашаһан лэ хадаа хүйтэниие хүйтэн, халууниие халуун гэнгүй, баян олзотой бусахын хойноһоо оролдодог, хоорондоо мүрысэн хүдэлхэ болгодоно гэжэ загаһашад хөөрэлдэнэ.

— Колхоздотнай залуушуулые баян дүршэлдөө һургажа байдаг хүмүүжүүлэгшэд олон ха гү?— гэжэ нүхэр Дергачевһоо асуухада:

— Бригада бүхэндэ тиимэ һурган хүмүүжүүлэгшэд олон даа. Жэшээлхэдэ, нүхэд Рыковэй, Кузнецовой, Шелковниковой бригадануудта В. Е. Орлов, П. А. Казаненко, И. Е. Малыгин, С. В. Овчинников, Л. С. Ковальчук, Г. С. Кириллов, И. И. Раев, В. В. Леонтьев болон бусадые нэрлэлтэй.

Номин тунгалаг Байгал далай дээрэ агнуури хэдэг Баргажанай районой алишье ажахынуудай, предприятинуудай загаһашад үбэл, зунгүй мүн-

Хүүгэдэй монгол угсаата уран зохёолшодой конференциие угтуулан

АХА ДҮҮГЭЙ АЛЬГАН ХАЛУУН

СССР, КНР, МНР гурбан гүрэн соо ажаһуудаг монгол хэлэтэнэй хүүгэдэй «Хараасгай», «Байр» («Баяр»), «Цоморлиг», «Оюун түлхюур» гэдэг журналнуудай найруулагшадай, хүүгэдэй уран зохёолшодой «Дугуйлан»-конференци манай республикын ниислэл Улаан-Үдэ хотодо нээгдэхэнь гэлсэнэбди. Манай зүблэлтэ ороной «Детская литература» гэжэ мэдээжэ журнал энэ конференциие эмхидхэлсэн, халуунаар хабаадахаа байна. Уран зохёолшодой холбоон, Арадай эрдэм һуралсалай министерство болон хүүгэдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хабаададаг бүхы эмхи зургаанууд омог баярай оршон байдалда эмхидхэлэй хүдэлмэридэ хубитаяа оруулан угтажа байна. Энэ хэмжээ ябуулгые манай республикын журнал, хүүгэдэй уран зохёол гээшые үндэһөөрнь һайжаруулха асуудалаар аша туһатай хөөрэлдөөн энэ конференци дээрэ гараха бээз гэжэ хүлеэгдэнэ.

(Үбэр-Монгол), С. Надмид, П. Хорлоо (МНР), Н. Санджиев (Хальмагай АССР), Ц-Д. Донкова (Улаан-Үдэ)—эдэ нүхэдэй үгэ, дурадхалнууд һонирхолтой байха бээз гэжэ хүлеэгдэнэ уншагшадайнгаа урда үүргэеэ дүүргэжэ, һонин шүлэг, расскзуудые толилон, һонирхуулан хүлеэгдэжэ байдаг болонхой гэжэ түрэлхи хэлэнэй багшанар урмашан хөөрэдэг мүнөө үеын эрилтэ хангахаар удха түгэлдэр, уран ирагуу болгохо хэрэгтэ ехэхэн түлхисэ үгэхэнь дамжаггүй.

Манай хүндэтэ айлшад —хүүгэдэй уран зохёолшод олон газарта: библиотекэдэ, лагерьта болон колхоздо уулзалгануудта хабаадажа, залуу уншагшадаа зугаагаараа, шүлэгүүдээрээ һонирхуулан сэнгүүлнэ бээз.

Манай хүндэтэ айлшад республикын гоё һайхан газар нютагуудаар, номин Байгал далай хүрэтэр аяншалха, үзэхэ байна. Айлшадаймнай шэнэ бүтээлнүүд соо байгаалиимнай гоё һайхан шарай яларан харагдажа, хүүгэдэй уран зохёолой нангин шэмэг болон мүнхэрхэнь болтогой!

Айлшадтаа ехэ баяр, зөөлэн аяншалга, аша үрэтэй, дэмбэрэлтэй хөөрэлдөө хүсэнэбди.

Ц. НОМТОЕВ,
Буряадай арадай уран зохёолшо.

ШЭМЭГ БОЛОЖО МҮНХЭРЭГ ЛЭ!..

арад зон — түрэлхид, багшанар, хүүгэд айхабтар һонирхолтойгоор хүлеэжэ байһаниинь дамжаггүй.

Тиигэнгүй яаха гээшэб, хүүгэдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ нягта холбоотой энэ конференци бултанай һонирхол татана ха юм. Мүнөө шэнэдхэн хубилалтын үедэ хүүгэд залуушуулаа түрэлхи хэлэндэнь гүнзэгы һайнаар һургаха зорилгын үргэнөөр табигдаад бэелүүлэгдэжэ байхада, хүүгэдэй журналай үүргэ айхабтар ехэ болоод байна бшуу. Хүүгэдэй

Үни холоһоо монгол хэлэн дээрэ гаража байдаг «Цоморлиг» гэжэ Үбэр-Монголой хүүгэдэй журнал баян дүй дүршэл шадабариһаа хубаалдаха бээз гэжэ бата найдагдана. Хүүгэдэй литературые һайжаруулха хэрэгтэ ехэ юумэ бүтээһэн Монголой Арадай Республикын хүүгэдэй «Оюун түлхюур» журналай ажал ябуулга баһал ехэ һонирхолтой байха.

Энэ конференцидэ хабаадахаа морилхо хүүгэдэй мэдээжэ уран зохёолшод Хасбарс дэнэ. Энэ конференцидэ хабаадагшад-багшанар, түрэлхид, уран зохёолшод өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые оруулжа, газетэдэ бэшэжэ, һанагдаагүй һонин һанамжа бодолнуудые оруулха байһаниинь дамжаггүй.

Манай «Хараасгай» журнал эгээл залуу журнал байбашье, түрэл садан болохо аханараа хоймортоо суглуулаад, һайхан жэшээ дүршэлыень халан абаха гэжэ байһаниинь ехэ дэмбэрэлтэй байна.

«Хараасгай» журналай залуу агша. Тиигэбэшье сэсэн һургаал, хүмүүжүүлгэ олгодог арадай багахан онтохонууд олосо барлагдажа үрдеэгүй байна. Мүн саг соогоо гаража, уншагшадтаа хүрэдэггүй, хэдэн һараар хожомдожо гарадагынь гэмшэлтэй. Хүүгэдэй юумэ саг соогоо ошохо ёһотой.

Гэбэшье энэ ушар типографиин хүлисэшэгүй дутагдал болоно. Монгол хэлэтэнэй дүрбэн журналай түлөөлэгшэдэй, хани ёһоной конференци хадаа хүүгэдэй журналнуудые

Дашдоржийн НАЦАГДОРЖ

Монголой мүнөө үеын уран зохёолой үндэһэ табигшадай, элитэ поэт Д. Нацагдорж 1906 ондо мүнөөнэй Түб аймагай Баян-Дэлгэр сомоной нютагта түрэһэн байна.

Нацагдорж хадаа хубисхалта шэнэ уран зохёолой шухалбари болохо хүүгэдэй уран зохёолой үлгын шулуу табиһан хүн бэлэй. Тэрэнэй бэшэһэн «Минии нютаг», «Һара «Хэнзэ хурьган», «Хоёр эшэгэн» гэхэ зэргын шүлэгүүдые Монголой багашуул дуратайгаар уншадаг, сээжэлдэдэг юм. Монголой хубисхалта залуушуулай эблэлэй нэрэмжэтэ шан Нацагдоржодо 1968 ондо олгогдоһон юм. Нэрэтэ поэт 1937 онд наһа бараа.

ХЭНЗЭ ХУРЬГАН

...най хэнзэ хурьганай
...най халзан зуруудтай,
...нган хониной дундаһаа
...най хэнзые танихалби.
...а, маа гэжэ,
...аран намдаа ерэдэг лэ,
...н сагаан нооһотой,
...эм хара нюдэтэй,
...эн хониной дунда
...эрэнһээ хөөрхэн амитан
үгы.

Түрэһэн хотондоо хоюулан
Тоглон наадаха дуратайбди.
Үбдэг дээрээ тулгалан,
Өөрынгөө эжые хүхэдэг,
Үбэр дээрэмни гараад,
Өөрэхэнөөр эрхэлэн
хэбтэдэг.
Маяга-туяга дэбхэрэн,
Малшан намайе баясуулдаг.
Манай хэнзэ хурьганай
Магнай хүн сагаантай
Мянган хониной дундаһаа
Манай хэнзые танихалби.
Маа, маа гэхэдээд
Мааран намдаа ерэдэг лэ.

...Орой намар хониной,
...ай дахин хурьгалхада,
...лхэдэ, түлыень «хэнзэ
...н», «хэнзэ эшэгэн» гэдэг

Жамбын ДАШДОНДОГ

Монголой зохёолшо Ж. Дашдондог 1941 ондо Булган аймагай Бүрэг-Хангай сомон нютагта түрэһэн юм. 1958 ондо Булган аймагай 10 жэлэй һургуули, 1963 ондо Уласай дээдэ һургуули (университет) түгэсхэһэн байна. Һургуулида һурахаһаа оролдожо, «Аргатай хүбүүн» гэһэн түрүүшынгээ номоор бишыхан уншагшадтай золгоһон юм. Тэрээнһээ хойшо «Жолоошон», «Хоёр гарай гурбан бэлэй», «Нарьяа гурбан», «Шүлэгэй морин» болон бусад номуудые багашуулда бэлэглээ.

АЯГА

Амһарыень тойроод алтанхан хүбөөтэй,
Алагхан сэсэг хабһандаа шэмэгтэй,
Аяга манайда байһан юм һэн,
Абамнай абажа асарһан юм һэн.
Эжы тэрэниие сагаан һарада
Эрьеһэн айлшанда бэлэг болгобо.
Айлшан гэртээ бусахадаа, тэрэниинь
Абга эгэшэдээ дам үгэбэ.
Хадам эхэдээ абга эгэшэнь
Хадагтайгаар бэлэг болгон бариба.
Хадам эхэнь эмгэй эжыдээ
Хадагтайгаар баһал дам бэлэглэбэ.
Эмгэй эжынь тэрээхэн аягаа
Ээлжээндээ бариба зээ хүбүүндээ.
Наратайхан үдэр зээ хүбүүниинь
Нагсадаа бэлэглээ үнөөхи аягаа.
Баһал нагсань тэрэ аягаа
База дүүдээ бэлэг болгобо.
Базань теэд үеэлэ ахадаа
Бариба хал даа үнөөхи аягаа.
Үеэлэнь хаяаладаа бэлэг болгобо,
Үбгэн абадаа хаялань бэлэглэбэ.
Үбгэн абань хүрьгэн хүбүүндээ
Үгэбэл даа тэрээхэн аягаа.
Хүрьгэн хүбүүниинь бэргэн эгэшэдээ
Хүрэһөөр бэлэг болгон үгэбэ.
Бэргэн эгэшэнь алтан худадаа
Бэлэг болгон аягаа бариба.
Худань баһа — хүри дүүдээ,
Хүри дүүнь — бүлэ эгэшэдээ,—
Сааша саашань бэе бэедээ
Сагаан һарын бэлэг болгобо.
Амһар дээрээ алтанхан хүбөөтэй,
Алагхан сэсэг хабһандаа шэмэгтэй —
Аягамнай бэлэг болоод гараһаар,
Агшан зуура олоной гар дамжаһаар,
Холо ойрые тойро тойроһоор,
Хото хүдөө нютагуудые дайраһаар,
Ураг түрэлнүүдые дамжа дамжаһаар
Утын замые туула туулаһаар,
Эрьеэд лэ бэлэг болоод ерэхэнь,
Эжын гарта һөөргөө орохонь!

ТООЛУУР

— Нэгэ гэжэ юун бэ!
— Алтан дэлхэй гансахан наратай —
Алишье амитаниие эбсэхэ түлгэхэ ашатай.
— Хоёр гэжэ юун бэ!
— Морин хуур хоёр хүбшэргэтэй,
Монгол газар аялга дуутай,
— Гурбан гэжэ юун бэ!
— Улаан миндаһан гурбан сасагтай,
Урма зориг нэмэн намираатай.
— Дүрбэн гэжэ юун бэ!
— Хүлэг морин дүрбэн туруутай,
Хүсэһэн газартаа хүргэхэ шандааһатай,
— Табан гэжэ юун бэ!
— Табан хушуун табан дэльбэтэй,
Та бидэнэй эб хамтын зорилготой.
— Зургаан гэжэ юун бэ!
— Ашаанай машина зургаан мөөртэй,
Алтан таряае талаһаа зөөнхэй.
— Долоон гэжэ юун бэ!
— Бүгэдөөрөө бидэ долоон гараггтайбди,
Бүтээхэ, бодхоохо урма зоригтойбди.
— Найман гэжэ юун бэ!
— Эрьен тойрон найман зүбхистай,
Энэ дэлхэйдэ найрамдал хэрэгтэй.
— Юһэн гэжэ юун бэ!
— Эхэ оромни юһэн эрдэнитэйл даа,
Эзэн болоһон бидэ золтой байдалтайбди.
— Арбан гэжэ юун бэ!
— Агуу хүн арбан хургатай,
Ажал үйлын арюун һүлдэтэй.

ГАР ТОМО

— Гар, гар
Гэрһээ томо,
Гэр, гэр
Гарһаа бага.
— Гар яагаад
Гэрһээ томо болооб!
Гэр яагаад
Гарһаа бага болооб!
— Гараа нюдэндөө
дүтэлүүлээд,
Гэрээ хараад үзэл даа!
— Гар, гар
Моринһоо томо,
Морин, морин
Гарһаа бага.
— Гар яагаад
Моринһоо томо болооб!
Морин яагаад
Гарһаа бага болооб!
— Гараа нюдэндөө абаашаад,
Морёо хараад үзэл даа!
— Гар, гар
Наранһаа томо,
Наран, наран
Гарһаа бага!
— Гар яагаад
Наранһаа томо бэлэй!
Наран яагаад
Гарһаа бага бэлэй!
— Гараа нюдэндөө
ойртуулжа,
Нараа хараад үзэл даа!

АРАНЗАЛ ЗЭЭРДЭ

Аранзал зээрдэ морёороо
Алхуулан гэшхэдэлүүлээб,
Алхуулһанһаа догшуулааб
Догшоонһоо жороолуулааб.
Соёроонһоо хатарта
оруулааб,
Хатараанһаа оодоруулааб.
Оодороонһоо дүүлин
дабхяа.

Талаар, талаар
Ташуур далайгааб,
Туруутам, туруутам
Турьян шуумайгаа.
Тооһо урьюулан,
Туруутам харайгаа
Тооһон, тооһон —
Хуаа тооһон.
Хатан дэлхэйе
Дүрбэн туруун,
Дүрбэн туруун
Бүмбэрдэнэ,
Хайр шулуун
Хайша яашаа
Хайрагүйгөөр
Сасагдана.
Хүрьһэтэ дэлхэй
Хүл доронь,
Хүл доронь
Жэрэлзэнэ.
Хүтэл гүбээ
Холо хойно,
Холо хойно
Орхигдоно.
Һомон нютаг
Тодорон тодороо,
Һургуулиин байшан
Ойртон ойртоо.
Аранзал зээрдэ
моринойнгоо
Амыень татан оодоруулааб,
Оодороонһоо хатаруулааб,
Хатарһаа жороолуулааб,
Жорооһоо догшуулааб,
Догшоонһоо гэшхэдэлүүлээб.

СЭМЖЭД, Үбэр-Монголой шүлэгшэн

Үбэр-Монголой мэдээжэ поэт Сэмжэд-буряад хүн. Хүлэн-Буйрай Шэнэхээн нютагта түрэһэн, һургуулида һураһан байна. Һургуулида һуража ябахадаа, арадай аман үгые, үльгэр туужануудые һонирходог байгаа.

Хэдэн жэлэй саана Сэмжэдэй «Эхэ тухай» шүлэг манай газетэдэ барлагдаа һэн. Сэмжэд —олон хүүгэдэй эхэ. Буряадай журналистнуудай түлөөлэгшэдэй бүридэлдэ орожо, Үбэр-Монгол ошоходоо, фотокорреспондент Ц. Цыренжапов дүрыень буулгажа асараа.

ЖЭРГЭМЭЛ

Намдуухан ирагуу дуутай
Хүдөө газарай хүгжэмшэ,
Хүбшэ ехэ байгаалиин
Хүсэлтэ гэгээн дангина.
Жэргэмэл шубуун үргэһэн
Жиирээ дуун бэшэ!
Урин сагтай хамтаараа
Уянгалаад тэрэ ерэдэг һэн,
Дууниинь жэнгирээд уран,
Дууһашагүй урдаһан.
Жэргэмэлни, хөөрхы яа,
Жэгтэйшье амитан даа.
Үнеэ буруундаа гээд,
Үхэрэй ажалдашье яараад,
Үрбэгэр жаахан няхаяа
Үлгыдэнь унтуулаад орхиходо,
Жиир жэргэн жэргээд,
Жэргэмэлни бүүбэйшэнь.
Сар тэргэтэй, галгюулаад,
Уһа, аргал хээд ябахада,
Сайхан хүлэгтэй харайлгахада,
Урдуур, хойгуур уряад,
Жэргэмэлни жэргэхэдээд,
Сэдьхэлэй хани аа!
Үглоо маргааша сэдьхэн,
Үрлиг хүсэлдөө...
Үнэр монгол гэрэймни
Эрдэнитэ һайхан нютагаар
Эгэшэнигни сараагаад
Жаргалай унанхана аа!
Омогто Монголой
залуушуулай,
Ошолжо сог ябахадань,
Оролдолго хээд үйлэдэнь,
Онсо ирагуу бүтэмжэдэнь
Эгэшэгээ үргөөд,
даган жаргаарай
Жэргэмэлни!

Николай САНДЖИЕВ

Николай Санджиев — Хальмагай залуу уран зохёолшо. Үхибүүдтэ зорюулһан зохёолнуудынь хүүгэдэй журналнуудта гарадаг. Манай «Хараасгай» журналдашье гарадаг байна.

Н. Санджиев 1989 ондо эмхидхэгдэһэн хүүгэдэй «Байр» («Баяр») журналай ахамад редактораар эхин үдэрһөөнь хүдэлжэ ябана.

МИНИИ ЭЖЫ

Мүнөөдэр баярай үдэр,
Мүнөөдэр тэнгэри үндэр.
Энэ һайхан дэбтэр
Эжыдээ бэлэглэхэб.
Минии эжы энхэргэн,
Минии эжы илдамхан.
Баран зондоо хүндэтэй,
Багшынгаа ажалда дуратай.
Би эжыгээ дууряахаб,
Би багша болохоб.
Баатар, Миша, Болходые
Бэшүүлжэ, уншуулжа
һургахаб

Эрдэни ДУГАРОВ буряадшалба.

Богдан ЧАЛЫЙ

Хүүгэдэй украин уран зохёолшо Богдан Чалый олон тоото номуудай автор юм. «Хаанашье нүхэдтэйбди», «Эбтэй ажал» «Бидэнэр ба бидэнэй нүхэд тухай», «Һайн нэрэнүүд», «Зуун хүүгэдые уринаб» болон бусадшье номуудые гаргаһан.

Б. Чалый Н. Украинын Островскиин нэрэмжэтэ комсомолой шангай лауреат, Г-Х. Андерсенай уласхоорондын Хүндэлэлэй дипломоор шагнагданхай. Б. Чалый «дугуйланда» хабаадалсаха юм.

ШЭНЭ ГЭР

Хирпиисэ шабарһаа эхилээд,
Хуу барилгада хэрэгтэй.
Машина, машинаар тээгээд,
Модо шулуу асаранхай.
Саб-саб!— һүхэ сабшана,
Жиг-жиг!— хюрөө
жиигананa.
Манай колхоз мандаа
Мантан байшан барина даа.
Хайшан хэлтэйб энээхэнээ —
Хуушан жаахан гэрхэнээ!
Һанаамгай хүбүүн хашхарба
— Һанааб, музейдэ үгэел —
гэбэ.
Хүнүүд хараад тухайлхал:
«Жэлһээ жэлдэ
һайжарнабди».
Харин хүгшөөмнай болохоо
Жаахан гэрэйнгээ
экскурсовод.
Шэнэ гэртээ һаяар зөөхэбди.
Энэ жаахан гэрээ
орхихобди.
Нарһан тужын ойрохоно,
Шэнхинүүр голой
эрьедэхэнэ,
Наран тээшэ үүдэтэй —
Шэнэ гэрнай бодоно.

Самбугийн НАДМИД, Монголой уран зохёолшо

...ОРДООТОЙ БОРОО

Эхин

...АНАА ерэһэн бэшэгые ... класста хамта һурадаг ...йнгөө дунда ойлгомтор... задалһанһаа боложо, жэл ...он досоогоо хадагалжа ...ан нюусаяа Мандаха алда... ...ахуу болобо. Ахынь бэ... гансахан мэдүүлэлтэй ...эдээ томо үзэгүүдээр бэ... ...эһэн болохолоороо, той... ...зогсоһон үхибүүдтэ ...ожо, барандаа гүймгэ ...а алжаба.

...Юун бэ? Юун бордоотой ... гээшэб? Һөөе, хөөрыш! ...Мандахые энд-тэндэ... гайханхгяар гэтэһэн нюу... шалаба. Ямар харюу ...ээ мэдэнгүй, хэдыхэн ...зогсоһоноо, нэгэ мэргэн ...олобо. Хармаандаа эб... ...хэн бэшэгээ гаргажа, ...ешье ушарынь олоогүй ...ан дүрэ үзүүлэн, хоёр ...нюдөө эрьелдүүлжэ: «Ми... дүү.. энэ зун ахындаа ерэ... нүгөө бордоотой бороо... ...гоо ушарые олоорой»,— ...бүри шангаар уншаба.

...Халаэд үгыш даа!
...Би яажа мэдэхэ хүнбиб?
...Яагаад мэдэхэгүй гэжэ?
...Нюусань хэлэгдээгүй
...ма бшуу даа!— гэжэ Ман... ...а амгаланаар хэлэбэ.

...иигэһээршье хонхо дуугар... ...баран хэшээлдээ орохо ...юбо. Үнгэрһэн зунайнгаа ...ралтада үзэһэн хараһанаа ...нэгэ хэшээлэйнгээ үедэ ...даха эли тодоор досоогоо ...эһэн бодобо.

...агай уларилай мэдээсэл

...АНХАРАГТЫ! «Ехэ уула» ...гэдэлэй радио-станциһаа хэ... ...жа байна. Ерэхэ гарагай до... ...ндо... сагта тус нэгэдэлэй... ...ды өөдэ хүсэтэй мүндэр ...хо. Хүйтэн бороо, хүсэтэй ...ндэрые уридшалан һэргыл... ...түхеэрэмжээ бэлэн байлга... ...а һануулая!..

...МандахыН** халта һажажа

байха хоорондо энэ мэдээсэл дамжуулагдажа, хүбүүн бултыень шагнажа шадабагүй.

Үглөө үглөөгүүрнь ахаяа тогтоожо, тэрэ асууба:

— Хэзээ хаана мүндэр орохо юм бэ?

— Гарагай долоондо Ээрмын хүнды өөдэ,— гэжэ харюусаад, тэрэнь гаража ябашаба. Ахань энэ нэгэдэлэй агроном байгаа юм.

Наададаг үхибүүдһээ мүндэр тухай асуужа, лабтай мэдэхэеэ Мандаха газаашаа гаралай.

Бүгэдын хараа — үүлэндэ

МҮНДЭРЭЙ бууха сагые һануулхые гүйһан нэгэдэлэй үхибүүдэй хүсэл дүүргэн, «Ехэ Уулын» радиостанциһаа соносхолые дахин зарлаһан болобошье, гарагай долооной үглөөгүүр тэдэнэр гэр гэрэйнгээ орой дээрэ гү, али үндэрлиг газарта гарашоод байгаа.

Тэдэнэй зариман Туушанта-Толгой тээшэ, нүгөөдүүлынь хойто зүгэй тэнгэриин хаяа шэртэн, баян сагаан бүлэг үүлэнэй дүтэлэн ерэхые тэсэжэ ядан хүлеэжэ байба.

Энэ үдэр тэнгэри сэлмэг, һалхин намдуухан байһан болохолоороо, үүлэн хэтэрмэ удаан, баһа арьбагүй жаахан шэнгээр һанагдаба. Гэбэшье удангүй үүлэн дүтэлэн, наашаа ойртохо бүреэ хормой бэень харлажа, өөр доторoo үймэн хэрбалдажа, һурдэмөөр ехэ барсатай болоод ерэлэй.

Хүүгэдэй шууяан нэгэ үе нам жэмхэн болобо: һалхинай, дошхон аадарай урда захын намдахань баһа жэгтэй, мүндэрые баярлан хүлеэжэ байһан хүүгэдэй зүрхэнэй сохидолые шагнаһан мэтэ байба.

Тиигэжэ байтар, Пуужинта-Толгой гэлсүүлдэг, дүтын модото хада дээрэһээ гал, утаан манаран гараад, газар дэлхэй доһолгомо ехэ абяан гаража, түрүүшын пуужин* үүлэнэй эгсэ эльгэн бэе руу соолон орохонь тэрэ бэлэй. Үүлэнэй бута сохоюлһан мэтэ жэгтэй ехээр үймэржэ, сэбсэгэр сагаан мүндэрэй гуламта зада һүрэһэншүү болобо.

Хүүгэд «Ура»! хашхаралдана.

— Хоёрдохи пуужин!
— Гурбадахинь! Ура!
— Ямар гоё юм?
— Иимэ олон пуужин урда тээнь харбаагүй,— гэжэ хүүгэд энэ зуура хөөрэлдэнэ. Городһоо ерэһэн хадаа иимэ юумэ анха түрүүнээ үзэжэ байһан Мандаха хүбүүн энэ ушарые тайлбарилан хэлэбэ:

— Мүндэрэй гуламта олон байгаа.

Үнэн дээрэ тиимэ бэшэ байгаа. Нюуса сахиха талаараа хамагай мууда тоологдодог хүүгэдһээ байтагай, нэгэдэлэй наһатайшуулшье олон пуужинай юундэ табигдаһые мэдэхэгүй байба. Оройдоол хоёр-гурбахан хүнэй тархида, тиигэдэшье хамагай нюуса һэн хойноо ураг тархиинь нугалаада түблэрһэн зүйл байгаа.

Ээрмын хүндыдэ

МАНДАХЫН гэртээ гүйжэ ерэхэдэ, ахань нэгэдэлэй даргатай хамта Ээрмын хүнды тээшэ ябахаа бэлдэжэ байба. Аза болоходоо, Мандахын машинада һууһые тэдэ ойлгоогүй юм гү, али ябабал ябаг лэ даа гэһэн юм гү — юушье хэлэбэгүй.

Ээрмын хүнды болбол эдишын ногооной ехэ талмайтай, мүндэрэй бууха ёһотой зурууд газарые Мандаха һайн мэдэхэ байгаа.

Хурдан түргөөр гүйлгэһэнэйнгээ ашаар тэдэнэр үүлэнэй бөөгнэрэн ерэхэһээ урдижэ, мүнөөхи талмайнгаа захада хүрэжэ ерэбэ. «Һаруул Тала» гэжэ нэгэдэлые мүрысөөндэ заабал илажа гараха тухай Мандахын аха нэгэдэлэй дарга хоёр ерэхэ замдаа ярилдажа ябаһанаа сохом ойлгогдохогүй нэгэ зүйл хэлсэбэ:

— Мүндэр буталагша пуужин ашаглаха, үүлэндэ бордоо сасаһан туршалга хаанаш гараагүй.

— Тиимэ-ээ! Бордоомчай бороогой дуһал бүридэ шэнгээд, удангүй эрьежэ, ехэ газартаа жэгдээр бууха болоно. Һонин һанаан шуу даа!

—«Һаруул-талынхидһаа» урьтажа һанаһамни ехэ шүүбэри байна. Ихэдээ ногоомнай эшэ набшаһаараа ядалгүй бордоо абаадхибал, обоо ургаса үгэмөөр байгаа юм...

Мүндэр буталагшань юрын пуужин бэшэ, харин бордоотой пуужин харбагдаһан байгаа гэжэ Мандаха дээрэхи хөөрэлдөөнһөө ойлгобо.

Талмайн захада тэдэнэй хүрэһэн хойно үнишье болоогүй байтар, бороогой хара үүлэн Ээрмын хүнды дээгүүр бөөгнэрэн ерэбэ.

Мандахын аха дарга хоёр машинаһаа гаража, нилээд холо ошоод ябаһанаа, байн-байн дээшээ хаража, альгаа тодон, ямар нэгэ юумэ хөөрэлдэнэ хэбэртэй, гараа зангахань харагдана.

«Мүндэр хайлаад, һайхан дулаан ужанги бороо болоод ородог»,— гэжэ нэгэ үхибүүнэй хэлэһые бодомжолон, зүбхэн бороогой орохые хүлеэжэ, машина соогоо Мандахын һууба байтар, үүлэнэй ехэнхинь Ээрмын хүндын эдишын ногооной талмайһаа хэтэржэ, холо бэшэ оршоһон урда уулын арые барин сайража эхилээ.

Мандаха машинаһаа харайн гаража, аха нэгэдэлэй дарга хоёрой ойро гүйжэ ерэхэдээ, тэдэнэй шарайнуудай гайхалтай барагар байхые хараад, үнгэржэ ошоһон бороогой хойноһоо шэртэн байба.

— Хайран бордоо!

— «Һаруул талынхидай» газар дээгүүр абаашаад хаяжархилай.

Энэ хөөрэлдөөе шагнаад: «Һаруул-Тала» гэдэгынь нүгөө мүрысэдэг нэгэдэлынь шүү дээ»,— гэжэ Мандаха һанаба.

Дарга яажа сэдьхэлээ амаруулааб?

ЭЭРМЫН хүндыһөө һаатангүй, Пуужинта-Толгой дээрэ дабхин гараба.

«Техникэдэ эрхээ мэдүүлэгшэд! Сагай уларилые хазаарлажа, дуратай зүгтөө залаха шадал бии гэжэ тэдэнэй хэлэдэг хаана гээшэб!»— гэжэ нэгэдэлэй дарга замдаа эхи захагүй гааран үгэлжэ, Мандахын аха руу байд гээд лэ, хялам-хялам гэн ябаба.

Дарга лагса томо бэеэрээ жэгтэйхэн бордогоор харайн бууба. Абынгаа урда буруу юумэ хэһэн хүүгэд шэнги, даргые угтагшад таг дуугүй зогсосогооно. Нэгэдэлэй дарга эдэниие лаб зэмэлхэ бээз гэжэ Мандаха бодожо байба. Хүүгэдэй хөөрэлдөөнһөө Мандахын мэдэхэ болоһон хүнүүд эдэ зоной дунда бии: сагай уларил шэнжэлдэг эхэнэр, пуужинай ахалагша инженер тэндэ харагдана.

Ахалагша инженер даргада хандаба:

— Даргада болохо гү? Яг энэ үедэ һалхинай түргэниинь хубилшоо. Нүгөө талаһаа хайлаһан мүндэрэй һалхинда түргөөр туугдахын яажа хубилхые нарин тоолоогүй байгаабди.

— Тоолоогүйбди гэнэ гүш? Таанарай гансахан найдабари болоһон нүгөө локатор яаһан бэ?

— Локаторта гажуу ороһон байбал, энэ бирагүй хубилалтыешье мэдэхэгүй байгаа. Зүгөөр бидэ тэрэнэйл туһаламжаар үүлэнэй үндэрые, һалхинай урасхалай хурдые хэды дахин хэмжэһэн зомди!

— Тиигээд?

— Тиигээд яахаб даа. Хожомдошообди. Тогтооһон газарһаа 1,5 модоор хэтэржэ, ехэнхи бордоогоо «Һаруул талын» газар дээрэ адхажархёо.

Дарга сэлмэн гиинһэн хүхэ огторгой руу нюдөө табиба. Шарайнь гайхалтай амгалан болошобо.

«Зай, яахаб! Түрүүшын туршалга бүхэн үрэ дүнтэй үнгэрдэггүйнь үнэн. Бордоотой бороогой эди шэдиие өөрын талмайһаа үзэдэггүй юм һаань, «һаруул-талынхидайхида» харахада болоно. Харамтайнь гэхэдэ, гансал мүрысөөн байна даа»,— гэхэшэлэн бодожо байһыень Мандаха хаанаһаа мэдэхэ бэлэй.

Һонюуша байхада һайн

МАНДАХЫН хүсэлэн нэгэ талаараа бэелжэ, пуужин харбахые хаража, таагдашагүй олон зүйл үлэбэ. Харин нэгэдэлэй бусад бүхы хүүгэд хубидаа һанаа амар байба. Юуб гэбэл, мүндэр буталагдаа гэһэн анханайнгаа ойлгосые барин үлөө бшуу.

Харин Мандаха хамаг ушарые ойлгожо шадахагүй болобошье, элдэбын юумэ жохоорхон асууба. Ээрмын хүндыдэ бороо орохо гэһэн аад, лэ, яагаад сайран үнгэржэ, үүлэ руу сасаһан бордоо гэгшэнь сохом юун юм, бордоотой бороонһоо хойшо «һаруул талын» газарай ургаса хэр байхаб гэхэ зэргые мэдэжэ абаба.

Баһа тэрэнэй мэдэһээр, «һаруул тала» нэгэдэлэйхид бордоотой бороогой ушарые мүнөө болотор тайлбарилжа шадаагүй байгаад, хаана нэгэ тээ томохон хадагаламжаһаа хүсэтэй хүй һалхинда хиидэжэ, бордоонь үүлээр тараһан байха гэһэн таамаглал хэлсэбэ.

Бороогой удаа ургасын юрэ буса ехээр ургаһанда «һаруул тала» нэгэдэлэй дарга гайхахадаа, өөрынгөө агрономые хүрьһэ шэнжэлэгшые дуудажа, хүрьһэнэй химическэ бүридэлые, гашуунайнь шанарые тодорхойло гэжэ яаралтай даабари үгэһэн байгаа.

Эндэ нэгэ һонин мэдэгдэһэниинь гэхэдэ, урда тээнь хүрьһэндэ хэзээшье тохёолдожо байгаагүй ондоо гарбалтай бодосууд олдоһон, нүгөө талаар бороогой үһые тодожо ебаад, ундаанда хэрэглэһэн нэгэ хүгшэнэй бэеын таагүй болоһониинь элирбэ.

Эдэ бүхэниие Мандаха мэдэжэ абаһан болобошье, ахынгаа хатуу һануулһые сахижа, хэндэшье үгэ алдаагүй байгаа. Тиигээдшье һургуулидаа бусаха сагынь болоо һэн даа.

Үзүүр узуурынь олдоогүй

ҺУРГУУЛИ эхилһээр һара үлүүтэй болобо. «Ехэ уула» нэгэдэлэйхидэй зоригтой туршалга, «һаруул талынхидай» һанагдаагүй олзо тухай орон соогуур шууяха байха гэһэниинь тяг аниргүй.

Мандаха ахадаа бэшэг бэшэжэ, «һаруул талын» ногооной талмайн ургасын ямар байһан, али нэгэдэлэй мүрысөөндэ илаһан тухай асуудалдаа арга заатагүй харюу эльгээхые захяа.

Ахаһаань иимэ харюу абтаа һэн: «...Манайхин мүрысөөгөө алдаа. «Һаруул тала» нэгэ гектарһаа хоёр дахин үлүү ехэ эдишын ногоо хуряажа абаһан болобошье, хохидолдо баһа ороо. Тэдэнэй зарим хүрьһэн манайхиһаа ондоо юм. Бороогой дайран үнгэрөөшэ тэрэ өөрсэ янзын шанартай хүрьһэн бүхы талмайн ногооe нилээд сүйдхээ. Ябашье туршалгамнай үрэ дүнгөө харуулаа. Энээн тухай хэндэшье бү хэлэ! Шэнжэлхы ухаанай алибаа оролдолго хадаа ажабайдалда нэбтэрүүлхээр найдабаритай болотороо нюуса байдаг юм.

...Хойто, саада жэлһээ бүхы юумэн элирхэ. Танай һургуулиин биологиин кабинедэй арга хүсэнэй байгаа һаа, мухар тохойн шэнээн ута улаан лууван*** торвас****, үгэрсэ гаригажа болохо бэшэ гү?..»

Ахынгаа бэшэгые хүлеэн абаһанһаа хойшо Мандаха ургамал тухай, хүрьһэнэй байгуулга, химическэ бүридэл тухай, үтэгжүүлгэ тухай эды тэды номуудые хэшээлһээ гадуур уншабашье, бороо бордоһон ушарые олобогүй. Харин ургамалай эшэ, набшаһые үтэгжүүлгээр сүршэхэ, газараа бордожо, үндэһыень тэжээхэһээ үлүү аша холбодолтой гэжэл ойлгобо. Гэбэшье мэдэхэгүй зүйлнүүдэй хэды шэнээн байһые хэлэһэнэйшье үлүү.

Иигэһээр мүнөөдэртэеэ золгоолой.

Мандахын хүсэлэн

МАНДАХА хүбүүн Улаан-Баатарай дунда нэгэ һургуулиин ...-дэхи класста һуража байхадаа, хойноһоо үүлэнэй урагшаа ниислэл хото дээгүүр нүүжэ үнгэрхые хараха бүридөө һайхан Эхэ оронойнгоо газарай дэбисхэр дээрэ шаргалтан хэбтэйжэ байдаг хизааргүй губи тала нютагаа һанадаг болобо.

Ахадаал адли агроном гү, али мүндэр буталдаг пуужинай инженер болоод, тэнэмэл зэрлиг үүлые эрхэдээ оруулан, уһа, ургамал хомортой урда зүгтэхи ехэ нютагтаа Хангайн хара-хүрин хүрьһые үүлэнэй туһаламжаар нүүлгэн абаашуулха тухай уранһаа уран һанаан бодолнууд ухаандань үе-үе түрэнэ.

Юрэдөөл, ахынгаа хүсэһөөр, Мандаха энэ зундаа «Ехэ-уула» нэгэдэлдэ лаб ошожо амарна аабза.

Ц. ДОНДОГОЙ буряадшалба.

*) Бордоо (монг.)— үрэжэл. ...рдоотой бороо — үрэжэлтэй ...роо.

**) Пуужин (монг.)—ракетэ.

***) Улаан лууван (монг.)— редискэ; лууван — морхооб.

****) Тарвас — арбуз.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

БҮХЭСОЮЗНА МҮРЫСӨӨНДЭ

«Забайкаллес» нэгэдэлэй модо бэлэдхэгшэдэй дунда мэргэжэлэй конкурснууд таһалгаряагүй үнгэргэгдэжэ байдаг гээшэ. Хандагатайн модо бэлэдхэлгын комбинадай хүдэлмэришэд ойдо модо унагааха мэргэжэлтэдэй конкурс һаяхан үнгэргэһэн байха юм. Эдэнэр табан мэргэжэлээр «Эрхим модо отологшо» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөө ха юм. Конкурсдо хабаадаһан эдэнэр өөрынгөө мэргэжэлэй талаар һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулхые оролдоо, эрмэлзээшье. Хэдэн часай туршада үргэлжэлһэн мүрысөөнэй дүн гаргахада, түс комбинадай хүдэлмэришэдэй дундаһаа 1181 очко абаһан Юрий Янзытов түрүү һуури эзэлжэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Удаадахи хоёр һууринуудта Хүртэйн ба Байгалай леспромхозуудай хүдэлмэришэд В. И. Карбаинов, Н. В. Рудаков гэгшэд хүртэбэ.

Модо унагаагшадай дундаһаа республикын чемпион болоһон Ю. Е. Янзытов бүхэсоюзна мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ. Мүрысөөн август һарада Удмуртиин модо бэлэдхэгшэдэй нэгэдэлэй хүбшэ тайгада үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Республикын чемпион Ю. Е. Янзытов. 2. Комиссиин гэшүүд унагаагдаһан модоной шанар шалгана.

П. БУРМАКИНАЙ фототекст.

БЭШҮҮРЭЙ РАЙОНДО

ТҮРЭЛ ҺУУРИНАЙ ҮДЭР

Энэ заншалта болоһон һайндэрые Харлан һууринай хүн зон зунай һайхан сагые шэлэжэ, жэл бүри тэмдэглэдэг болонхой. Энэ нютагта түрэжэ, ехэ болоһон хүбүүд, басагад, республикын олон ондоо хото городуудаар, һууринуудаар ажаһуудаг, һурадаг, хүдэлмэридэгшье һаа, нютагайнгаа һайндэртэ заатагүй ерэжэ, үетэн нүхэдөөрөө уулзадаг, үбгэд хүгшэдөөр хөөрэлдэдэг, сэнгэдэг, хүхидэг һайн һайхан заншалтай юм.

Һаяхан болоһон Харлан һууринай һайндэрые нютагай 8 жэлэй һургуулиин директор Н. Н. Гомбоев нээжэ, нютагайхидаа, айлшадаа, дайнай болон ажалай ветерануудые амаршалба.

Удаань совхозой директор Л. С. Бальдруев, нютагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ С. Л. Алексеев, ажалай ветеран Б. Г. Жигжитов гэгшэд баяр ёһололой, сэдьхэлэй дулаан үгэнүүдые хэлэһэн байха юм.

Энээнэй удаа спортивна мүрысөөнүүд, элдэбын һонин конкурснууд үнгэргэгдэбэ. Соёлой хүдэлмэрилэгшэд гоё һайхан концерт наада харуулжа, хүн зониие сэнгүүлээ. Эндэ лотерейн биледээр элдэбын зүйлнүүдые шүүһэн аза талаантайшуул олон байба.

ҺОНИРХОЛТОЙ МҮРЫСӨӨН

«Байгаалидаа эзэн янзаар хандая!» гэһэн Бэшүүрэй районой һургуулинуудай эдир натуралистнуудай слет болобо.

Следой гол зорилгонь, оршон тойронхи байгаалиин орёо шухала асуудалнуудые бүри гүнзэгыгөөр шудалан шэнжэлгэ байгаа.

Сэсэг, саад, овощ ургуулагшадай, «ногоон аптекэ» гэһэн эдир байгаали хамгаалагшадай конкурс һонирхолтойгоор үнгэргэгдөө гээд тэмдэглэмээр. Үхибүүд оршон тойронхи байгаали хамгаалха талаар ехэ эрдэм мэдэсэтэй байһанаа, энэ конкурсдо хабаадажа, үшөө дахин гэршэлбэ ха юм.

Гадна районой ба һургуулиин эдир натуралистнар фото-зурагуудай, альбомуудай, өөһэдөө хэһэн саад болон огородой зэр зэмсэгүүдэй һонирхолтой выставкэ үнгэргэбэ.

Выставкын дүнгөөр Бага-Куналейн дунда һургуули нэгэдэхи, Шэбэртын дунда һургуули хоёрдохи, Бэшүүрэй 8 жэлэй 3-дахи һургуули гурбадахи һуурида гараһан байна.

А. УНАГАЕВ.

ГЭРНҮҮД ОЛООР ТОЛЛОГДОХОНЬ

Борьёогой совхозой хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэришэдтээ, илангаяа һаа айл бүлэ болоһон залуушуулда ехэ анхаралаа хандуулдаг юм. Мүн эндэ бага һууринуудые һэргээхэ талаар горитой хүдэлмэри хэгдэнэ.

Тэрэшэлэн түс совхоз энэ жэлдэ 20 айл бүлэдэ шэнэ гэрнүүдые барижа, ашаглалгада үгэхөөр түсэблэнхэй. Эдэ бүхы барилгые совхозой директорэй орлогшо, прораб Б. Б. Ламуев ударидана.

Арболидаар баригдаһан 2 байратай нэгэ гэрэйнь үнэ сэн бүхыдөө 52 мянган түхэриг мүнгэтэ юм. Иимэ хоёр гэр баригдахань. Харин нүгөө гэрнүүдынь брусаар баригдаха, нэгэ байрань 72 дүрбэлжэн метр талмайтай гэжэ тобшолоё.

Мүн Нуга, Таһархай гэһэн бага һууринуудта 25 автомашинын багтаамжатай гаражнууд баригдажа эхилбэ. Нэгэ гаражай үнэ сэн бүхыдөө 184 мянган түхэригтэ болоно. Эдэ барилгануудта дүй дүршэлтэй мастер-барилгашан И. П. Горюновой хүбита ехэ гэжэ тэмдэглэмээр.

Л. ГОНЧАРОВА.

Тээсгэн «Халуун хилээмэн» гэжэ магазин соо Турунтаевын хилээмэнэй заводой үйлэдбэрилһэн талханай болон кондитерскэ зүйлнүүдэй выставкэнаймаан үнгэргэгдэбэ.

Энэ выставкэдэ кондитерскэ 9 зүйл табигдаһан байна. Жэшээлбэл, кекс, торт, олон сортын бисквидүүд, пирожно гэхэ мэтэ.

КОНДИТЕРСКА ЗҮЙЛНҮҮДЭЙ ВЫСТАВКЭ

Түс выставкэ ехэ һайнаар үнгэрөө гэжэ тэмдэглэлтэй. Наймаалагшадташье, мүн худалдан абагшадташье ехэ һайшаагдаһан байна.

Энэ заводой кондитерскэ цехэй үйлэдбэрилдэг ассортиментнь һүүлэй үедэ олошороо, шанарыньшье дээшэлһэн байха юм. Мүнөө тэндэ 15 зүйлэй продукци үйлэдбэрилэгдэнэ.

Иимэрхүү выставкэнүүд эндэ саг үргэлжэ үнгэргэгдэжэ байхаар хараалагдана.

Т. БАЙМИН.

БАГА НАҺАТАЙШУУЛАЙ КЛУБ НЭЭГДЭБЭ

Һаяхана Хориин дотоодын хэрэгүүдэй таһагай дэргэдэ бага наһатайшуулай клуб нээгдэбэ. Энэ клуб бага наһатайшуулые эдэбхитэй ажал ябуулгада хабаадуулха, хуулиин наһа хүсөөгүйшүүлэй сүлөө сагые зүбөөр үнгэргэхэ хэрэгтэ нүлөөлхэ зорилготой.

Клуб нээлгэдэ зорюулагдаһан һонирхолтой мүрысөөнүүд үнгэргэгдөө.

Мүрысөөнэй эхилхын урда тээ СССР-эй спортын мастер Н. Цыденжапов самбо барилдаанай онол аргануудые харуулһан байха юм.

Удаань барилдаанай хибэс дээрэ 5 командын түлөөлэгшэд — Хориин хоёр дунда һургуулинуудай, 37-дохи СПТУ-гай, «Дзержинец» клубай, «Зауда» командын гэшүүд хаба шадалаа туршалсаба.

Үсэд шанга тулалдаан соо 37-дохи СПТУ-гай һурагша Ц. Цыбикжапов барилдаанай эрхим бүхэ болоо гэжэ түсхайлая.

Энэл үдэр гиир үргэлгөөр, пистоледээр, пневматическа винтовкоор, буудалгаар, шанга мүрысөөн болоһон байна.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Июнь һара соо Улаан-Үдын агаарта хубилалта болоогүй. Тооһон 2,7 дахин, азодой двуокись—1,5, фенол—1,?, формальдегит 1,3 дахин хэмһээ үлүү байгаа. Улаан-Үдын Бабушкинай нэрэмжэтэ үйлсэдэ

ЭКОЛОГИЧЕСКА БЮЛЛЕТЕНЬ

зарим үдэрнүүдтэ агаар илангаяа муухай байгаа гэжэ элирээ. Тооһон 44, углеродой бурма —2,6, азодой двуокись 2,2 дахин нормоһоо ехэ байһан юм. 1905 оной Революциин үйлсөөр фенол 1,3 дахин ехээр үзэгдэбэ. Серын двуокись, сульфат, углеродой окись хэмдээ байгаа гээд тобшолоё.

Гусиноозерскдо тооһон — 1,8, углеродой окись, азодой двуокись 1,2 дахин ехэ болоһон байба.

Северобайкальскда тооһон —1,6, углеродой окись, азодой двуокись 1,2 дахин нормоһоо үлүү гээд тодоруулагдаа.

Хяагтада тооһон —1,2, углеродой окись —1,6, азодой двуокись 1,3 дахин хэмһээ ехэ гээд шэнжэлэгдээ.

Уһа ехээр бузарлаһан ябадал адаглагдаагүй. Гансал зэдэй ион республикын бүхы уһан соо илангаяа Модонкуль голдо хэмһээ үлүүгээр үзэгдөө. Сэлэнгын целлюлозо-картонно комбинадай түхеэрэлгын доодо тээ фенол бии байгаа. Үдэ голой адагта зэдэй ион дайралдаа, Модонкуль голой адагта сульфат, нитрат-ионо азот, ехэ гэжэ элирүүлэгдээ.

В. ТАТАРНИКОВ,
Буряадай гидрометобсерваториин начальник.

МВД-һээ МЭДЭЭСЭНЭ

Июнь һарын һүүлшын долоон хоногой туршада республика дотор 152 гэмтэ ябадал хэгдэжэ, 3 хүн алуулһан, 4 эхэнэр хүсөөр эдлэгдэһэн, 12 ушарта хүниие алаһан гү, элеэхэ һэдэлгэ гаргаһан, 6 дахин хүнэй бэедэ зорюута хоро хүргэхэ, гэмтээхэ ябадал элирүүлэгдээ. Мүн гүрэнэй, ниитын зөөри хулгайлһан 19 баримта, айлай гэр байрада орожо хулгай хэһэн 62, автотранспорт хулгайлһан 13, наркотическа бодосуудые хэрэглэһэн 2 хүн элирүүлэгдээ, нэгэ ушарта милициин хүдэлмэрилэгшэдтэй үсэрхэлдэһэн хулиган баригдаһан байха юм.

Июниин 25-най үдэрэй 2 часта Загорск тосхондо Перевалова хүзүү руугаа хутагаар дайруулжа, наһа бараһан байгаа. Энэ муухай хэрэгые тэрэнтэй зэргэлээд ажаһуудаг Л. гэгшэ эмхидхэһэн байба. Мүн энэ үдэр Баунтын районой Киджимит поселогто Витимэй лесхозой директор Маслов буудуулһан байгаа. Энэ хэрэгые Мартынов үүдхэһэн байха юм.

Июниин 25-най үдэшэлэн һогтуугаар Улаан-Үдэ хото соогуур гүйлгэлдэжэ ябаһан Чиживо Сяньофэн Комаров хоёр ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдые сохиһон байба.

Загарайн районой Татарский ключ тосхондо ажаһуудаг Батуев 16-дахи калибрай буугаар һамгаяа, удаань өөрыгөө буудаһан байха юм. Сэлэнгын районой һүтэй һуурин шадар Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ наһа бараһан үхибүүнэй бэе олдоо. Тухайлхада, тэрэ 8—11 наһатай ха, хэншье гэжэ тодоруулагдаагүй.

Үнгэрөөд байһан долоон хоногой туршада харгын-транспортна 29 аюул республика дотор болоһон байна.

Үнгэрһэн долоон хоногой туршада хотын дотоодын хэрэгүүдэй таһагуудта 300-һаа дээшэ элдэб хулиган ааша гаргаһан эрхэтэд баригдажа оруулагдаһан байна. Тэлэрэлгын газарнуудта 329 хүн ороо.

Буряадай АССР-эй МВД-гэй пресс-бүлэг.

ОДООШЬЕ УНДАЛУУЛБА

Хабарһаа хойшо хагсуу, хуурай уларилтай байгаа. Һүүлэй хэдэн хоногой туршада республикын бүхы районуудаар хура бороо ороһон, аадарлаһан байха юм. Бороогой һүүлээр сабшалан бэлшээриин ногоон, таряанай, огородой эдеэнэй ургаса һайнаар ундалба.

Аадар бороогой һүүлээр республикын гол, горхонууд нэмэжэ захалба.

Ерэхэ долоон хоногой туршада республика дотор сагай уларил сэлмэжэ, бүрхэжэ байхаар хүлеэгдэнэ. Зарим нютагуудта бороо орохо, аадарлаха, тэнгэри ехээр дуугарха юм. Зүг бүхэнһөө һулаханаар һалхилха, харин аадар, бороогой үедэ секундын 18 метр хүсэтэйгөөр һалхилха байна. Һүниндөө 10—15, республикын баруун-урда районуудта һүниндөө 3, үдэртөө 23—30 градус хүрэтэр дулаан болохо.

В. БРЮХАНОВА,
Буряадай гидрометобсерваториин таһагые даагша.

ГАЗАР ХҮДЭЛБЭ

Байд гээд лэ, бидэнэрые сошоогоод абадаг газарай хүдэлөөн уржадэр дахинаа үзэгдэбэ. Тиигэжэ Байгал далайн эрьедэ уржадэр үглөөнэй 10 час 34 минутада газар хүдэлөөд абаба.

Сэлэнгын-Адагта болоһон газарай хүдэлөөн 4 балл болоһон байба. Газарай хүдэлһэн тэмдэг Кабанскын районой Шигаево, Оймор, Байгал-Хударада, Ранжурово һууринай, мүн Улаан-Үдын ажалшад һайн мэдэржэ абаба.

Энэмнай байгша ондо 3—4 баллтайгаар үзэгдэһэн дүрбэдэхи «амисхал» болоно. 4 балл хүсэтэйгөөр газарай хүдэлһэн нютагуудта гэр байра һандарааагүй, гарза, хохидол үзэгдөөгүй. Хэнэйшье мэдэһээр, Байгал шадарнай газарай хүдэлөөн хододоо үзэгдэжэ байдаг юм. Хирэ-хирэ болоод 1—2 баллтайгаар хүдэлһэн тэмдэг манай сейсмическэ станцида абтажал байдаг юм.

В. ХОДОШКИНОВ,
Кабанскын сейсмическэ станциин директор.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ИЮЛИИН 9-һөө 15 ХҮРЭТЭР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 9

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 —«120 минута». 9.35—Мультфильм. 9.50—Футболоор дэлхэйн чемпионат. 12.05—Гитараар наадаха. 12.25—«Очевидное- невероятное» гэһэн дамжуулга. 13.30—Время. 16.50—«Пан Тау»—үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи сери «Переполох в облаках» (Чехословаки). 17.20—Компьютертэй харилсаан. 18.05 —Баримтата фильм. 18.30—Үхибүүдтэ дамжуулга. 19.30—Время. 20.00—Бидэ ба экономико. 20.35—Хүгжэм ба дуу гүйсэдхэгшэдэй уласхоорондын 1 конкурс тухай. 21.00—«Воспитание чувств»—5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. (Франци). 22.00—Время. 22.30—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.35—Москва — Брюссель—антимост. 23.00—Игорь Масловой хэһэн гайхалтай пеэшэн. 23.05—КВН-90. Донецкын политехническэ институдай ба Горьковско автозаводой командануудай уулзалга. 00.40—Шэнэ һонин.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20—«Не могу не петь» — фильм-концерт. 9.55 —«И ты увидишь небо»—үхибүүдтэ фильм. 11.00—Певегэй гидрометцентрэй ахамад инженер В. Н. Купецкой тухай баримтата фильм. 11.35—«Клиника»—уран һайханай фильм. 12.05—«Фредерик Шопен»—телефильм. 13.50 —Энэ гайхалтай дэлхэй. 14.20— бушки Соломони... та фильм. 14.40— ...чала» — телефиль... УДЭ. 17.25—Баль... «Байгалай эрдэни»... публиканска конку... Байгал. 19.00—Гра... но тухай киноочe... Уран зохёолой дам... —«Тальын галнуу... (буряадаар). 20.45— ...хын институдай со... МОСКВА. 21.00—«А... рсогты, багашуул!»... жуулга агаарай дэ... раа. 21.40—Хүжэм... мент. 22.40—«Бабы... —уран һайханай ф... —Теннисээр Уимбл... рысөөн.

ВТОРНИК, 10

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Живая память»—баримтата фильм. 10.15—РСФСР-эй арадай артистка А. Стрельченко. 10.55—Мультфильмнүүд. 11.20—«Дэлхэйе тойрон» —альманах. 12.20—Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.20—Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 13.30—Время. 16.50—«Пан Тау»—үхибүүдтэ фильм. 2-дохи сери. «Охота на слона». 17.20—«ТелеЭКО»—журнал. 17.50—Объектив. 18.25—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 18.30—«Амар сайн, хүгжэм!» 19.30—Время. 20.00—Скрипичнэ хүгжэмэй концерт. 20.30—Хэлэнүүдтэ түргөөр һургалгын МГУ-гай түбэй директор, педагогическа эрдэмэй доктор Г. А. Китайгородская телевизор харагшадай асуудалнуудта харюусаха. 21.00—«Воспитание чувств»—5 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 22.00—Время. 22.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40 — Танго Аргентинэдэ. 23.25—Литературно-уран һайханай «Үгэ» программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.20—«Каникулы Кроша»— 4 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 10.35—Ритмическэ гимнастика. 11.05—«Бабы рязанские» —уран һайханай фильм. 12.30—Баримтата фильмүүд. 13.15—Ангуудай цирк. 14.00—Хүүгэдэй дуунай Московско конкурс. 14.45 —«Долг» — уран һайханай фильм. УЛААН-ҮДЭ. 17.30— «Между жизнью и смертью»— баримтата фильм. 18.00—Зүүн Сибириин Гүрэнэй соёлой институдай хоорой ко... —Байгал. 19.05—Бул... —Шэнэ һонин (б... 20.05—Байгалай үмэ... дээрэ. 20.45—Зүүн... Гүрэнэй соёлой ин... носхолнууд. МОСК... «Амгалан нойрсо... шуул!» 21.15—Мэ... соносхолнууд. 21.20— ...мни 37 онһоо эхи... П. И. Чайковскиин... Уласхоорондын IX... 22.40—«Трудные го... һайханай фильм. 00.2... тэ гороскоп.

СРЕДА, 11

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Литературно-уран һайханай «Үгэ» программа. 11.35—«Амар сайн, хүгжэм!» 12.40—Баримтата фильм. 13.00—Валерий Золотухин дуулаха. 13.30—Время. 16.50—«Пан Тау» —үхибүүдтэ фильм. 3-дахи сери. «Ночь в заповеднике». 4-дэхи сери. «Пан Тау и волшебница». 17.50—В. А. Моцартын симфони. 18.30—Хүүгэдтэ дамжуулга. 19.30—Время. 20.00—Сеул тухай юу мэдэнэбибди. 20.15—«Воспитание чувств» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 22.00—Время. 22.30—Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 22.35—Дуун-90. 23.35—Архитектор В. Баженов тухай телефильм. 01.05—Шэнэ һонин.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20—«Каникулы Кроша»— 4 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 10.25—Булагууд. 11.00—Баримтата фильм. 11.20—«Трудные годы» —уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 13.00—А. Алексин. «Пойдем в кино?»—Москвагай эдир харагшын театрай фильм-зүжэг. 14.25—Москвагай Кремлиин комендатурын жэшээтэ оркестр тэниие урина. 15.05 —«Игорь Саввович»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. УЛААН-ҮДЭ. 17.40—Киноочеркнууд. 18.20—Байгал. МОСКВА. 18.40—Татаарай телевидениин программа. УЛААН... —«Ая-ганга»—альма... даар). 20.10—Хүгжэ... га. 20.15—Соносхол... КВА. 21.00—«Амгала... ты, багашуул!» 21... нүхэдэй һайхан ша... 22.05—Киргизэй ССР... артист А. Тумура... баримтата фильм. 2... ные годы»— уран... фильм. 2-дохи се... Футболоор СССР-эй... нат. ЦСКА —«Чер...

ЧЕТВЕРГ, 12

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Архитектор В. Баженов тухай телефильм. 11.05—Мультфильмнүүд. 11.30—Г. Голейзовскиин хореографическа найруулга. 12.20—Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.20—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30 — Время. 16.55 —«Пан Тау» — үхибүүдтэ фильм. 5-дахи сери. «Пан Тау в пионерском лагере» 6-дахи сери. «Который же из них настоящий?» 17.55—Кропоткино хотодо гэр бүлын һайндэр. 18.35—Мультфильм. 18.45—16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда. 19.30—Время. 20.00—Дэбжэлтэ. Мэдээсэл. Соносхол. 20.30—«Тропа в Беловодье» — баримтата фильм. 21.00—«Воспитание чувств»— 5 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40—«Таанад энээниие хэжэ шадахат». 23.50—Валентина Пономарева дуулаха.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20—«Каникулы Кроша» — 4 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 10.30—Ород арадай «Боян» оркестрэй концерт. 11.15—Ритмическэ гимнастика. 11.45—«Трудные годы» —уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 13.10—«У меня все дети красивые»— баримтата фильм. 13.20—Ереванһаа дамжуулга. 14.50—«Игорь Саввович» — уран һайханай фи... сери. УЛААН-ҮДЭ... римтата фильмүүд... гэл найдалай телеф... Байгал. 19.05—«Шэнэ... ажахыгаа эрхилхэ... ряад орон. 20.45—Ин... на техникумэй со... МОСКВА. 21.00... нойрсогты, багашуу... «Хэрбээ тэды хү... 22.35—«Ерма» —ура... фильм. (Венгри) 24... лоор СССР-эй... «Спартак» — «Тор...

ПЯТНИЦА, 13

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Танго Аргентинэдэ. 10.20—Баримтата фильм. 10.30—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 11.15—Таанад энээниие хэжэ шадахат. 12.30—Жэлэй дүрбэн саг. Июль. 13.30— Время. 16.50—«Пан Тау» — үхибүүдтэ фильм. 7-дохи сери. «С завтрашнего дня я не колдую». 17.20—«Прогноз на завтра» — баримтата фильм. 17.40— Ахалагша классайхидта уран зохеолой дамжуулга. 18.20—Мультфильм. 18.30— Байгаали хамгаалгын программа. 19.30—Время. 20.00—Мультфильм. 20.10—Андрей Мироновой нэрэмжэтэ актёрнуудай дуунай конкурс. 21.00—«Воспитание чувств» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 22.00—Время. 22.30 — Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.35—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.45—Хүгжэмтэ дамжуулга. 23.05—«Грабеж» — баримтата фильм. Түүхын ба соелой үнэтэ шухаг зүйлнүүдые СССР-һээ гаргалга тухай. 23.55—«Веселые ребята», «Я и другие, «я»—телефильмнүүд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Каникулы Кроша»— 4 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 10.25— Фольклорно ансамблиин концерт. 10.40—«Дорога через шесть рек»— баримтата фильм. 11.15—«Ургы-90». 11.45—«Ерма»— уран һайханай фильм. 13.10—«Памяти Низами». Э. Амировай симфони. 13.40—«Как был убит Дениска...»—баримтата фильм. 14.15— Телефильм. 15.15—«Игорь Саввo... һайханай фильм. 3-... УЛААН-ҮДЭ. 17.3... старому командир... тата фильм. 18.00—... ной һонинууд. 19.00... кер. «Любовь всегда... — оперетта. Красноя... жэмтэ комедиин теа... МОСКВА. 21.00 —... нойрсогты, багашуу... Мэдээсэлнүүд, со... 21.20— НЛО тухай... 22.10— Богони конце... Бултанай эрхилхэ с... —«П» тэмдэгтэй.

СУББОТО, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Манай саад». 10.00 — Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ. 11.10—Худалдаа наймаанай һонин. 11.30— Ан амитадай аймагта. 12.30—«Старший сын» — уран һайханай фильм 1-дэхи, 2-дохи сери. 15.00— Останкинадахи концертнэ студида СССР-эй габьяата тренер А. Гомельскэтэй уулзалга. 15.55 — Мультфильм. 16.05— Политическэ темэдэ хөөрэлдөөн. 16.35 — Режиссер Николай Губенкын фильмүүд. «И жизнь, и слезы, и любовь...» 18.15— Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.00— Совет телевидениидэ Франциин «Канал плюс» кампаниин үдэшэ. 22.00— Время. 22.30— Үдэшын үргэлжэлэл. 01.00— Шэнэ һонин.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Обьяснение в любви» — уран һайханай фильм. 1-дэхи хубинь. 11.25— Баримтата фильм. 11.45—Мультфильм. 11.55— Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 12.00— Бултанда хабаатай педагогико. 13.00 — «Паломники» — баримтата фильм. 13.30—Можайск хотодо фольклорно һайндэр тухай. 13.50— Баримтата фильм. 14.10 — НБА-гай мэргэжэлтэ баскетболистнуудай дунда США-гай чемпионат. 15.10— Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 15.15—Дуу хадуужа аба. Ехэшүүлдэ ба үхибүүдтэ дамжуулга. 15.30—«Совет Росси»— видеоке... Дэбжэлтэ, Мэдээсэл... 18.30— Украинын ба... виин театрнуудай... тухай. 20.00— Волейбо... хэйн лигын түрүү һуу... түлөө мүрысөөн. Эр... —«Амгалан нойрсо... шуул!» 21.15— «Щ... хабар». 22.00— Врем... Хэблэлэй клуб. 00.3... ный день инженера... — үхибүүдтэ уран... фильм. 1-дэхи, 2-до...

ВОСКРЕСЕНИ, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Бултанай эрхилхэ спорт. 9.15— Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00— Эртэ үглөөнһөө. 11.00— Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00— Үглөөнэй зугаа нааданай дамжуулга. 13.30 — Аяншалагшадай клуб. 14.30 — Элүүр энхэ байлга. 14.35— Хүгжэмтэ киоск. 14.45— Мультфильм. 15.15— Ахалагша классайхидта уран зохёолой дамжуулга. 16.30— Хүдөөгэй ажалшадта дамжуулга. 17.45—«Царевна и река»— уран һайханай фильм. (Ирак). 19.00— Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 19.20—«Хочу сделать признание» — уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00— Время. 22.30— Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай бодолнууд. 22.45— Москва—Брюссель гэһэн антимост. 23.25—«Парнас тээшэ шата».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Зарядкада зогсогты!» 9.15—«Хани харилсаан»— видеоканал. 12.45— Аяншалагшадай клуб. 13.45— Американ легионой духовой оркестр Москвада. 14.30—«Гэр бүлэ»— телепрограмма. 15.30 «Совет Росси»— ви... 18.00— Уласхоорондын... лэл. 19.00—«ТВ» сту... —«Амгалан нойрсо... шуул!». 21.15— Врем... «ТВ» студи. «Наша да... һайханай фильм. 01... болоор дэлхэйн ли... һуури эзэлхын түлөө... Эрэшүүл. Түгэсхэл. дамжуулагдаха.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

КПСС-эй XXVIII съезд тухай информационно мэдээсэл, тоосоон номерой нэгэдэхи хуудаһанда үгтэбэ.

Революциин талмай. 11 час. «Ороной, общественный, хүн бүхэнэй хуби заяанда партиин XXVIII съезд ямар нүлөө үзүүлхэб?» гэһэн асуудалда талмай дээрэ ушарһан хүнүүдэй харюунууд үгтэбэ.

«Партийна ажабайдал: эхин организациин хэрэгүүд» гэһэн ниитэ гаршаг доро газетын корреспондент А. Гомбоевой «Ямар дохёо сохихоб?» гэһэн статья үгтэбэ. «Тугнуйуголстрой» трестын Сагаан-нуурай горнягуудай нэгэдэмэл харьяата организациһаа эмхидхэгдэһэн байна. Тэрэнэй хэрэгүүд дотор хэлэгдэнэ.

Мүнөөдэр — үдэр. «Игэжэл налди даа»—журн... зьминай Прибайк... ной загаһашадай н... һаа хэһэн репорт... шагтай.

СПОРТЛОТО

1990 оной июлиин 1-дэ үнгэргэгдэһэн 26-дахи тиражай дүнгүүдые «Союзспортлото» нэгэдэл соргоолбо.

«45-һаа 6-ень тааха спортлото»: 1.276400 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (42 карточка) таагшад—911 түхэриг, дүрбэн номер (1672 карточка) таагаһан хүнүүд—34 түхэриг, гурбан номер (32349 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото». 13.460065 билет ороо. Табан номер (26 карточка) таагаһан хүнүүд — 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (4.551 карточка) таагшад—133 түхэриг, гурбан номер (143.946 карточка) таагаһан хүнүүд 8 түхэриг абаха.

26-дахи тиражай биледүүдээр, 17-доһоо 26-дахи тираж хүрэтэр хабаадаһан 10 тиражай биледүүдээр шүүбэринүүд июлиин 21-һээ августын 21 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

Сэнхир экран

ВОСКРЕСЕНИ, 8
ЗАГАҺАШАНАЙ ҮДЭР
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Бултанай эрхилхэ спорт. 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—Эртэ үглөөнһөө. 11.00—Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00—Үглөөнэй энеэдэ нааданай программа. 12.30—«Дэлхэйе тойрон». 13.30—Баримтата фильм. 13.50—Кино-мэдээсэл. 14.50—Мультфильм. 15.25 — Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 16.40 — «Марафон-15». 18.10—Фотоконкурс. 18.15 — Бултанда хабаатай педагогико. 19.15 — Элүүр энхэ байлга. 20.00 — Мультфильм. 20.30—«Каждому свое»—уран һайханай фильм (Итали). 22.00—Время. 22.30—Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай бодолнууд. 22.40—П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Уласхоорондын IX конкурсын түгэсхэлэй конкурсын... 02.45—Футболоор ке... пионат. Түгэсхэл.

ХОЕРДОХИ ПРО...
МОСКВА. 9.00 —... да зогсогты!» 9.20... лючения принца... —3 серитэй уран... фильм. 2-дохи, 3... 11.30—Эрдэм да... фильм. 12.00—Фу... хэйн чемпионат... риин түлөө мүры... «Горький можже... уран һайханай фи... «Совет Росси» —... 18.00 — Уласхоор... жэлэл. 19.00—Ре... Литвяковой фильм... сдаемся — мы иде... Теннисээр Уимблд... рысөөн. 21.00—«Ам... согты, багашуул!»... нисээр Уимблдон... сөөн. 22.00—Врем... Мэдээсэлнүүд, со... 22.35—Хэблэлэй клу...

Редактор
Р. Б. ГАРМ...

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор —2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства —2-61-35, агропромышленный —2-64-26, 2-63-86; советского строительства и быта —2-69-58; культуры и школ —2-60-21, 2-57-63; информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров —2-67-81; корректорская —2-33-61; выпускающие— 2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск —35-73, п. Хоринск —55-6-90, г. Закаменск —31-61, п. Кырен —91-9-79. п. Агинское —3-40-69. Директор издательства —2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45.
Н-00427. Заказ № 157.